

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Linda Komendová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Katedra strukturální politiky EU a rozvoj venkova

Studijní program: 6208 N Ekonomika a management
Studijní obor: Strukturální politika EU a rozvoj venkova

**Problematika socioekonomického rozvoje
příhraničních oblastí Jihočeského kraje**

Vedoucí diplomové práce
RNDr. Zuzana Dvořáková-Líšková, Ph.D.

Autor
Bc. Linda Komendová

2011

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských prací a systémem na odhalování plagiátů.

08. 09. 2011

Bc. Komendová Linda

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své diplomové práce RNDr. Zuzaně Dvořákové-Líškové, Ph.D. za čas a připomínky věnované zpracování této práce.

OBSAH

1 Úvod.....	7
2 Regionální politika.....	8
2.1 Nástroje a cíle regionální politiky.....	8
2.2 Klasifikace územních statistických jednotek	12
3 Přeshraniční spolupráce	13
3.1 Vývoj přeshraniční spolupráce	13
3.2 Přeshraniční vlivy	15
3.2.1 Ekonomické dopady přeshraničních vlivů.....	16
3.2.2 Budoucnost přeshraničních vlivů.....	17
3.3 Bariéra českého pohraničí.....	18
3.4 Nositelé přeshraniční spolupráce	19
3.4.1 Ekonomické subjekty.....	19
3.4.2 Místní správa.....	21
3.4.3 Neziskový sektor.....	25
3.5 Finanční nástroje přeshraniční spolupráce.....	26
3.5.1 PHARE	26
3.5.2 Interreg.....	26
3.5.3 Granty a dotační tituly regionální úrovně	28
3.5.4 Finanční mechanismy EHP.....	28
4 Socioekonomický rozvoj	30
5 Cíl práce, metodika práce	32
6 Charakteristika zájmového území.....	34
7 Výsledky práce	41
7.1 SWOT analýza příhraničních oblastí Jihočeského kraje	41
7.2 Demografická situace	46
7.3 Infrastruktura	55
7.4 Občanská vybavenost	60
7.5 Životní prostředí	64
7.6 Trh práce	68
7.7 Cestovní ruch	73
8 Diskuze	80
9 Závěr	82
10 Summary	84
11 Přehled použité literatury	86
12 Seznam tabulek, grafů a obrázků	91

1 Úvod

Příhraniční spolupráce a socioekonomický rozvoj jsou důležitá témata krajů České republiky, které se nacházejí při hranicích s ostatními zeměmi Evropské unie. Jedním z těchto krajů je také Jihočeský kraj, na který se v této práci zaměřím.

V rámci příhraniční spolupráce jsou vytvářeny konkrétní programy regionů. Takový program má rovněž Jihočeský kraj. K hlavním cílům tohoto programu patří zlepšení dopravní dostupnosti česko-rakouského příhraničí, ochrana životního prostředí, podpora rozvoje infrastruktury a služeb cestovního ruchu, vzdělávání a sociální integrace, posílení spolupráce hospodářských subjektů a transferu technologií či podpora přeshraniční spolupráce územních samospráv.

Cílem diplomové práce je zhodnocení situace socioekonomického rozvoje, stanovení příčin úpadku a jejich přetrvávání v příhraničních regionech. Dílčími cíli je specifikace příhraniční oblasti, určení slabé a silné stránky Jihočeského regionu a navržení možnosti řešení, která by byla vhodná pro komplexní rozvoj regionu.

Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a praktické. V teoretické části práce je pojednáváno o regionální politice, příhraniční spolupráci a nástrojích příhraniční spolupráce. Teoretické poznatky doplňuje praktická část, která přináší socioekonomickou a SWOT analýzu Jihočeského kraje. Praktická část rovněž řeší socioekonomický rozvoj v komparaci příhraniční oblasti vs. celý Jihočeský kraj.

Jako metody práce jsou zvoleny metoda analýzy regionu, analýza demografických, sociálních a výrobně-hospodářských faktorů z časového hlediska. Rovněž bude využito metody komparace a to při porovnání regionů. SWOT analýza slouží v praktické části práce k odhalení slabých a silných stránek řešené problematiky. Výsledky práce bude možné využít jako podkladový materiál k tvorbě strategických dokumentů jednotlivých obcí regionu.

2 Regionální politika

V této kapitole diplomové práce bude pojednáváno o regionální politice. Na úvod je tedy třeba vymezit tento pojem. Definice regionální politiky je celá řada, obecně je možné říci, že regionální politika je *„součástí státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu ekonomických aktivit v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst. Na druhé straně regionální politika chápe opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.“*¹

Definování regionální politiky vychází ve většině zemí Evropské unie především z podpory rozvoje problémových regionů, včetně snahy redukovat meziregionální diference. Současně se snižováním regionálních rozdílů je také sledován cíl celostátní výkonnosti ve všech regionech státu.²

2.1 Nástroje a cíle regionální politiky

Regionální politikou se rozumí *„koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů zaměřená na podporu rozvojových aktivit v jednotlivých regionech a na předcházení nebo zmírňování negativních konsekvencí územně nerovnoměrného rozvoje“*³.

Velmi obecně lze regionální politiku definovat jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.⁴

¹ BLAŽEK, J. *Teorie regionálního rozvoje: nástin-kritika-klasifikace*. 2. Vydání. Praha: Karolinum, 2002. 75 s. ISBN 80-246-0384-5

² WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha: VŠE Praha, 2003. 19 s. ISBN 80-245-0517-7

³ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. 21 s. ISBN 978-80-7414-092-1

⁴ HRABÁNKOVÁ, M., VOSEJPKOVÁ, M., *Regionální management*. České Budějovice: ZF JU, 2002. 3 s. ISBN 80-7040-564-3

Mezi základní cíle regionální politiky patří rozvoj regionů zaměřený na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti - každý region by měl mít příležitosti ke svému vyváženému rozvoji odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým vlastnostem.⁵

Výchozím nástrojem regionální politiky, za niž ze zákona odpovídá Ministerstvo pro místní rozvoj, je nyní Strategie regionálního rozvoje České republiky platná pro období 2007-2013. Tato strategie se zabývá možnostmi řešení:

- vysoké regionální nezaměstnanosti,
- zaostávání některých regionů,
- zaostávání dopravní infrastruktury,
- narušeného životního prostředí

Podpory se však dostává integrace ČR do evropských struktur, jako je např. vytváření euroregionů se sousedními zeměmi, napojení na dopravní síť okolních států, přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu apod.

Dále tato strategie zabezpečuje provázanost národní regionální politiky s regionální politikou Evropské unie a také s ostatními odvětvovými politikami ovlivňujícími rozvoj území, vycházejí z ní regionálně orientované rozvojové programy financované výhradně z národních zdrojů nebo spolufinancované ze zdrojů Evropské unie.

Využití zdrojů EU předpokládá zpracování odpovídajících návrhů předepsaným způsobem. Především je to zpracování Národního (regionálního) rozvojového plánu (National/Regional Development Plan), který musí být zpracován na úrovni NUTS 2⁶. Na tento plán navazuje Rámec podpory Společenství (Community Support Framework), který zpracovává Evropská komise. Sektorové operační programy jsou zpracovávány na úrovni ministerstev a následně jednotlivé Regionální operační programy na úrovni jednotlivých oblastí NUTS 2. Všechny tyto programy v každém případě zahrnují spolufinancování z interních zdrojů. Evropské zdroje jsou v souladu s Evropskou chartou⁷ regionálního plánování určeny především na:

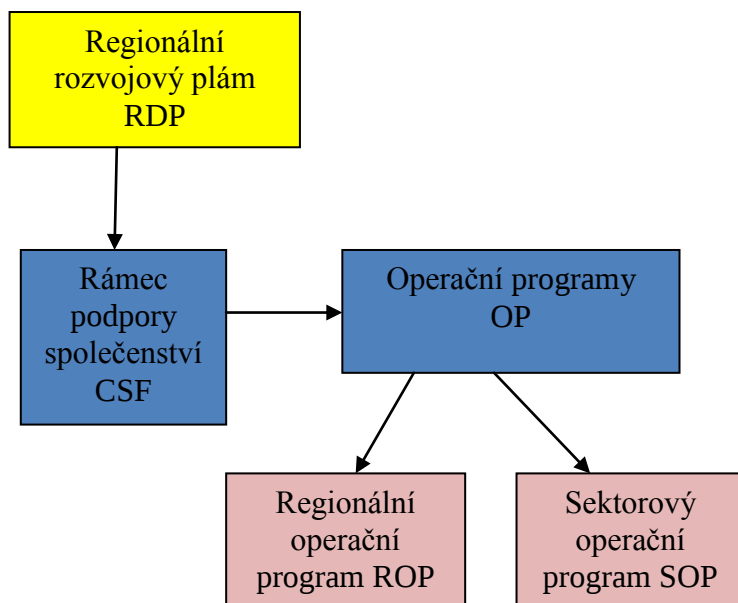
⁵Regionální politika. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2011. Dostupné na WWW: <http://www.mmr.cz/Regionalni-politika>. Cit. 2011-03-20

⁶ Regiony soudržnosti. Právě na úroveň NUTS II je totiž směřována podpora z fondů EU v cíli Konvergence a částečně též Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Úroveň NUTS II představuje 8 regionů.

⁷ Přijatou 25. 1. 1984.

- vyvážený socioekonomický rozvoj regionů,
- zlepšování životních podmínek obyvatel,
- zodpovědné zacházení s přírodními zdroji,
- ochranu území – racionální využívání území.

Obrázek 1: Postup přípravy dokumentů na využívání strukturálních fondů



Zdroj: HRABÁNKOVÁ, M., VOSEJPKOVÁ, M., *Regionální management*. České Budějovice: ZF JU, 2002. 37 s. ISBN 80-7040-564-3

K realizaci programů byly s orgány sousedních zemí ustanoveny Společné kooperační výbory (Joint Cooperation Committee) a zpracovány Společné programové dokumenty, zahrnující příhraniční oblasti z obou stran. Jednalo se např. o možnosti ekonomického rozvoje příhraničí, rozvoj společné infrastruktury, snižování periferního charakteru území – a tím zvyšování životní úrovně obyvatel na obou stranách hranice. Většina těchto akcí byla financována z prostředků PHARE (viz níže) Výsledky této spolupráce je přesto možné charakterizovat jako poměrně omezené – do budoucna je nutno stimulovat spíše komplexní řešení na lokální úrovni. To bude účinné tam, kde se řeší z obou stran hranice identické problémy, je stejný koncept rozvoje a existují komplementární závazné plánovací prostředky.

Současné přístupy k řešení regionálních problémů akcentují především:

- podporu vznikajícím malým a středním firmám,
- podporu šíření technických inovací,
- decentralizační opatření ve sféře veřejné správy,
- podporu lokální iniciativě,
- neregulační opatření,
- vytváření výhodných podmínek a následnou péči o zahraniční investory.⁸

Malé a střední podniky hrají v regionech nespornou roli ve zvyšování zaměstnanosti, avšak neméně významnou roli hrají také v kultivaci podnikatelského prostředí s možností transformace do vyšších forem podnikání. Zpravidla se nemohou opírat o systematický výzkum a vývoj, mohou však flexibilně reagovat na tržní požadavky a nabízet na trhu produkty s jednoduchými a originálními nápady. Jsou však také poměrně zranitelné, protože se prakticky vždy orientují na určitou malou tržní mezeru a nejsou schopny vzdorovat velkým a často mimoekonomickým tlakům silnějších konkurentů.

Dalším možným nástrojem regionální politiky je podpora a šíření inovací. Může jít např. o podporu vědecko-technických parků a firem zabývajících se transferem technologií, ale také o vytváření podmínek pro spolupráci výzkumných pracovišť s relevantními organizacemi a výrobci.⁹

Významnou součástí podpory regionálního rozvoje je také decentralizace veřejné správy. Přináší větší citlivost do řešení lokálních problémů, promptnější reakce a zejména odpovědnost místních orgánů za rozvoj regionu.

Jako nejvhodnější struktury pro ovlivňování regionálního rozvoje v pohraničí se obecně doporučují¹⁰:

- diferencované řídicí struktury uvnitř státu – s jejich definovanými kompetencemi,
- specifické pohraniční struktury - euroregiony,

⁸ ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika*. 1. Vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3359-2

⁹ Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 4. Vydání. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Čeněk, 2004. 21 s. ISBN 80-86473-80-5

¹⁰ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. 97 s. ISBN 80-200-1051-3

- poznávací subjekty – které zpravidla nemají přímé řídicí kompetence, mohou však vývoj ovlivňovat nepřímo,
- silné podnikatelské subjekty.¹¹

2.2 Klasifikace územních statistických jednotek

Evropská unie a její regionální politika se zasadily o vyrovnání hospodářských, sociálních a dalších rozdílů mezi regiony. Za tímto účelem byla v Evropské unii vytvořena speciální metodika NUTS (Nomenclature Unit of Territorial Statistic – Územní statistická jednotka). Toto označení se používá pro potřeby statistiky, posuzování a hodnocení potřebnosti regionů, popř. vhodnosti podpory daného regionu z prostředků a fondů Evropské unie.¹²

Tato klasifikace je určena pro:

- sběr, přípravu a harmonizaci regionálních statistik členských států EU
- sociálně-ekonomickou analýzu regionů a určování dopadů regionální politiky v rámci EU
- poskytování pomoci ze strukturálních fondů takto definovaným jednotkám, které spadají pod jednotlivé Cíle strukturální politiky.¹³

Klasifikace je součástí společné evropské klasifikace statistických územních jednotek (do úrovně NUTS 3). Principy tvorby této klasifikace jsou platné pro všechny členské státy EU.

Klasifikace NUTS – 6 úrovní:

NUTS 0 = stát (Česká republika)

NUTS 1 = území (Česká republika)

NUTS 2 = oblast (sdružené kraje)

NUTS 3 = kraj (kraj – vyšší územní samosprávné celky)

NUTS 4 = okres

¹¹ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3

¹² KREJČÍ, T. *Regionální rozvoj: teorie, aplikace, regionalizace*. Brno: Mendelova univerzita, 2010. 118 s. ISBN 978-80-7375-414-3

¹³ Klasifikace jednotek NUTS. Dostupné na WWW: <http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts>. Cit. 2011-04-08

NUTS 5 = obec (základní územní jednotky).^{14 15}

3 Přeshraniční spolupráce

3.1 Vývoj přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce představuje „jeden z rozeznávaných typů spolupráce uskutečňující se dvěma nebo více sousedícími administrativními celky (regiony a/nebo místní samosprávy), které leží v geograficky přilehlých územích se společnou hranicí“¹⁶.

Po období politických změn v roce 1989 došlo v České republice k postupné, v souladu se zájmy obyvatel, podniků a institucí, normalizaci přeshraničních kontaktů, obnovování a vzníkání nových přeshraničních vztahů a vazeb.

V současném období zcela otevřených hranic se možnosti vytváření těchto vazeb ještě prohlubují a vzájemné působení nabývá povahu spontánně navazovaných a realizovaných sousedských vztahů. V souvislosti s touto změnou role státní hranice v rámci procesů evropské integrace tak dochází ke stále intenzivnějšímu průniku sousedních kultur a to i přesto, že současný stav přeshraničních kontaktů a spolupráce je stále ještě poznamenán skutečností, že právě přeshraniční občanské vztahy se z dlouhodobého hlediska v příhraničních regionech utvářely (resp. neutvářely) značně nerovnoměrně.¹⁷

Standardní podmínky pro přeshraniční aktivity existovaly fakticky pouze se Slovenskem. Přeshraniční kontakty se západním Německem a Rakouskem byly dlouhodobě nemožné v důsledku úplného uzavření hranic. Kontakty s Polskem a bývalou NDR byly ovlivněny byrokratismem státního socialismu, formalismem a z části i celkovým občanským nezájmem. Intenzivní kontakty a různé formy

¹⁴ Klasifikace územních statistických jednotek. Dostupné na WWW:

[http://www2.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_\(cz_nuts\)](http://www2.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_(cz_nuts)). Cit. 2011-04-08

¹⁵ Z výše uvedeného vyplývá, že úroveň krajů odpovídá rozčlenění České republiky na statistické územní jednotky NUTS III. Regiony NUTS II jsou pak tvořeny jednou až třemi jednotkami NUTS III. Jednotku NUTS I tvoří území celé České republiky.

¹⁶ Přínos příhraniční spolupráce. Dostupné na WWW: http://www.vlasak.net/pool/prilohy/prinos_preshranicni_spoluprace.pdf. Cit. 2011-03-27

¹⁷ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. ISBN 978-80-7414-092-1

spolupráce vznikly spontánně, zejména na hranicích s Německem (Bavorskem) a Rakouskem, právě až po roce 1989. Situace na hranicích s Polskem se naopak mění velice pomalu.¹⁸

Po prudkém poklesu zvláště průmyslové výroby vyvolaném transformací i zahraniční konkurencí se od konce první poloviny 90. let začala rozvíjet podnikatelská a investiční činnost iniciovaná často zahraničními vlivy. Většinou nejprve drobným, případně malým či středním zahraničním kapitálem, záhy však - spíše od poloviny 90. let i kapitálem domácím, v řadě případů získaným privatizací či restitucemi.

Velké investice pak nesměřovaly do pohraniční oblasti pouze kvůli levné pracovní síle a blízkosti hranice, ale především díky obecné výhodnosti ovlivněné státními koncesemi a nabízenými výhodami. Oproti tomu zahraniční investice malých a středních podnikatelů z přilehlého – německého (většinou bavorského) – příhraničí byly ovlivněny především levnou pracovní silou v ČR a blízkostí hranice, která umožňovala snadnou kooperaci bez vysokých dopravních nákladů a snadnou kontrolu a řízení podniku majitelem.

Poznatky z nejrůznějších geografických a sociologických výzkumů, studií a dalších výzkumných projektů svědčí o tom, že obyvatelstvo sousedních zemí – přes zejména bezprostředně pro rok 1989 velice dynamický růst zájmu o sousedy a kontinuálně rostoucí počet přeshraničních kontaktů – prozatím plně nevyužívá možností otevřených hranic, zejména pro intenzivnější neformální občanskou spolupráci. Situace je přitom rozdílná v závislosti na historickém vývoji vztahů mezi jednotlivými sousedními zeměmi a je závislá i na iniciátorech této spolupráce.^{19 20}

Spontánní občanské kontakty a navazování vztahů naráží rovněž na jazykové bariéry a na kulturní, historické a také sociálně-ekonomické rozdíly. Na druhé straně právě rozdílné ekonomické a kulturní podmínky sousedících zemí skýtají různé možnosti řešení místních aktuálních sociálních, ekologických a dalších problémů,

¹⁸ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. ISBN 978-80-7414-092-1

¹⁹ Přínos příhraniční spolupráce. Dostupné na WWW: http://www.vlasak.net/pool/prilohy/prinos_preshranicni_spoluprace.pdf. Cit. 2011-03-27

²⁰ DURDISOVÁ, J. a kol. *Sociální politika v ekonomické praxi*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze 2005. ISBN 80-245-0850-8

umožňují přístup k vytváření společných projektů a přístup k prostředkům fondů EU apod.²¹

Problémovým aspektem přeshraničního sousedství ovšem je, že v některých situacích dochází ke střetu zájmů - a obě strany spolu soutěží a vystupují vůči sobě i jako konkurence, např. při řešení problému nezaměstnanosti na česko-saském pohraničí. Vedle mnoha pozitivních případů spolupráce se ukazuje, že současná situace nadále přetrvává a generuje i různé oboustranné problematické stereotypy i předsudky. K negativním souvislostem přeshraničních vztahů patří i přetrvávající rozdíly v životní úrovni obyvatel a někde i další prohlubování nerovností v ekonomické oblasti, či vznik a fungování různých nelegálních aktivit přesahujících až do roviny kriminálních vazeb a činností.²²

3.2 Přeshraniční vlivy

S ohledem na geografickou pozici ČR je možno konstatovat, že vliv sousedních států na život obyvatel ČR je značný. Přeshraniční vlivy působící na místní společenství českého pohraničí se projevují pozitivními i negativními efekty zejména v oblasti:

- ekonomiky – viz níže,
- životního prostředí - zahrnující stav komunikací, vliv na krajinu, ekologii a vzhled obce,
- společensko-politické – tedy vliv v oblasti činnosti společenských organizací, vliv na vztah obyvatel k Evropské unii a hodnocení sousední země, kulturní, vzdělávací, společenské a sportovní akce apod.,
- postojů a morálky – např. vliv na vztahy mezi místními lidmi, morálku a migraci obyvatel,
- geografické – překonávání okrajové polohy hraničních oblastí.²³

²¹ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. ISBN 978-80-7414-092-1

²² Přínos příhraniční spolupráce. Dostupné na WWW: http://www.vlasak.net/pool/prilohy/prinos_preshranicni_spoluprace.pdf. Cit. 2011-03-27

²³ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. 57 – 59 s. ISBN 978-80-7414-092-1

3.2.1 Ekonomické dopady přeshraničních vlivů

Nejvýraznější dopad přeshraničních vlivů se projevil v oblasti ekonomiky (zejména na hranicích Německa a Rakouska). Tyto vlivy však mají převážně pozitivní charakter. Mezi tyto pozitivní ekonomické dopady se řadí zejména působení na:

- turistický ruch – oboustranný nárůst cestovního ruchu nejprve spojeného zpravidla s krátkodobým pobytem za hranicemi sousední země. Převážně měl nejprve charakter poznávací a nákupní turistiky,
- podnikání občanů,
- životní úroveň,
- přísun zahraničních investic,
- zaměstnanost místních obyvatel - zejména růst přeshraniční migrace do sousedících zemí,
- zájem o nemovitosti apod.²⁴

Mezi negativní ekonomické efekty přeshraničních vlivů patří především projevy příhraniční „černé ekonomiky“ – je tedy zapotřebí s pomocí represivních orgánů v příhraničních oblastech příslušné formy „černé“ ekonomiky důsledně potlačovat²⁵.

Rozdíly v působení přeshraničních vlivů zemí sousedících s ČR jsou ovlivňovány rozdílnými charakteristikami a odlišnou situací jednotlivých příhraničních území. Specificky se jedná především o následující faktory²⁶:

- celková sociálně-ekonomická úroveň a situace daného českého pohraničního území – např. působení útlumu těžby surovin a těžkého průmyslu, zejména hutního, v regionech severních Čech a severovýchodní Moravy – tedy na území Ústeckého a Ostravského kraje,
- celková úroveň a tradice tržních vztahů a hospodářství sousedících státních celků – např. vyšší míra ekonomické aktivity, zaměstnaneckých vztahů

²⁴ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. 84 - 85 s. ISBN 978-80-7414-092-1

²⁵ Ani v tom není však zájem sousedních zemí identický – viz např. vyvážení odpadků.

²⁶ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. 86 s. ISBN 978-80-7414-092-1

a pracovní migrace v přilehlých územích ke Spolkově republice Německo, k Rakousku, Slovensku a Polsku,

- rozdíly v geografické struktuře regionů - které působí na dopravní infrastrukturu silniční a železniční sítě, umožňující snadnější či obtížnější spojení se zahraničím a projevující se i ve vazbách jednotlivých příhraničních lokalit na hlavní dopravní tahy ovlivňující osobní i nákladní dopravu ať již veřejného či soukromého charakteru.²⁷

3.2.2 Budoucnost přeshraničních vlivů

Z hlediska budoucího vývoje přeshraničních vlivů je možno očekávat především²⁸:

- rozvoj turistiky a služeb,
- rozvoj podnikání a lázeňství - zejména pak na hranici s Německem a Rakouskem, rozhodujícím vlivem je přitom přímá dostupnost,
- přísun zahraničního kapitálu,
- vznik nových pracovních příležitostí – zejména na hranicích s Bavorskem,
- migraci za pracovní příležitostí – odchod lidí z ekonomiky zaostalých regionů,
- rozvoj vzdělání – především na saské a rakouské hranici,
- rozvoj dopravy – rozšíření dopravních sítí a s nimi spojených služeb,
- pořádání kulturních akcí,
- růst životní úrovně,
- rozvoj sportu,
- lepší možnosti přeshraniční spolupráce a příznivější podmínky pro realizaci přeshraničních iniciativ – v důsledku sbližování právních a administrativních postupů,
- intenzifikaci konkurence mezi příhraničními regiony,

²⁷ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. 152 s. ISBN 80-200-1051-3

²⁸ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. 20 s. ISBN 978-80-7414-092-1

- usídlování Němců a Rakušanů v ČR apod.²⁹

3.3 Bariéra českého pohraničí

V souvislosti s regionálním rozvojem se často hovoří o různých bariérách. V českém pohraničí tvoří bariéry rozvoje hned několik aspektů, o kterých bude dále pojednáváno. Jedná se např. o finanční bariéry, špatnou infrastrukturu, problémy s jazykovou komunikací, malá atraktivnost příhraničních oblastí apod. Navíc je zřejmé, že pohraniční oblasti představují specifický územní typ, v němž socioekonomický vývoj probíhá zpravidla odlišně od vnitrozemí, což může být pro tyto oblasti rovněž znesnadňující v jejich rozvoji a příhraniční spolupráci se zahraničními regiony.

Rozvoji vzájemných vztahů ČR se sousedními zeměmi nejčastěji brání:

- asymetrie ekonomické situace obyvatelstva,
- jazyková bariéra,
- nedostatek financí,
- technické nedostatky,
- přírodní podmínky – hory, kopce, lesnatý porost apod. způsobující nedostupnost či zhoršenou dostupnost,
- absence turisticky zajímavých lokalit – sportovišť, (běžeckých drah, sjezdových drah, vleků, lanovek, cyklostezek apod.) – pro vytvoření předpokladů pro delší pobyt turistů v místě. Z těchto sportovních a rekreačních aktivit přitom neprofitují pouze jejich přímí provozovatelé, ale také řada dalších v oblasti ubytování, stravování, půjčovny, opravny apod.,
- absence kulturně-zábavních aktivit,
- zdoluhavé a byrokratické postupy při získávání prostředků ze strukturálních fondů – určených pro rozvoj přeshraniční spolupráce³⁰

²⁹ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. ISBN 978-80-7414-092-1

³⁰ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. ISBN 978-80-7414-092-1

3.4 Nositelé přeshraniční spolupráce

Nositelé přeshraniční spolupráce je možno definovat jako subjekty, které mají trvalé vztahy se sousedy. Patrně nejdůležitějšími nositeli přeshraniční spolupráce jsou ekonomické subjekty a obce.

3.4.1 Ekonomické subjekty

Ekonomické subjekty – jakožto nositele přeshraniční spolupráce – je možno rozčlenit na³¹:

- domácnosti,
- podniky,
- veřejný sektor.

Domácnosti

Příhraniční domácnosti mohou v rámci přeshraničních vztahů a spolupráce vystupovat jako:

- dodavatelé výrobních faktorů – práce, půdy, kapitálu a podnikatelských schopností,
- koneční spotřebitelé zboží a služeb.

Jako dodavatel práce jsou příhraniční domácnosti na jedné straně nejčastěji znevýhodněny špatnou dopravní dostupností do velkých domácích podniků, na straně druhé mohou být nyní zvýhodněny možnostmi získání zaměstnání v zahraničí - čemuž ovšem příslušné zahraniční autority některých zemí všemožně brání.³²

Jako dodavatel půdy jsou příhraniční domácnosti rovněž pod velkým ekonomickým tlakem. Zvláště v souvislosti s ubýváním pracovních příležitostí

³¹ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy v českém pohraničí* : (přeshraniční spolupráce v pohraničí jako evropeizace zdola?). Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2007. 15 s. ISBN 80-7044-931-8

³² JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. 37 s. ISBN 80-200-1051-3

v zahraničí, s odchodem mladých pracovních sil a s minimalizací spotřeby důchodcovských domácností se tyto domácnosti lehce zbavují půdy jako výrobního faktoru a přeměňují ho na prostředek k rozšíření své spotřeby – tj. prodají ji zdánlivě výhodné nabídce, v mnoha případech jednoznačně spekulativní.

S výše uvedeným souvisí i postavení příhraničních domácností jako dodavatele kapitálu. Chudá domácnost má malé možnosti vyčlenit část svých aktiv na tvorbu kapitálu. Pokud má tento kapitál podobu půdy nebo jinou obdobnou fyzickou podobu, je spíše taková domácnost nucena nevyužívat ji jako kapitál, ať již ve vlastní režii (živnost) nebo společně s jinými (nájem, družstvo aj.) - snadnější je ji prodat a peníze spotřebovat na zboží a služby.

Jako dodavatelé podnikatelských schopností se příhraniční domácnosti setkávají stále s velkými obtížemi, které spíše vedou k tomu, aby podnikaví lidé z příhraničí odcházeli. Tuto situaci může vyřešit pouze určitá forma „vládní“ podpory podnikání v příhraničí.³³

Podniky

Ekonomika pohraničních podniků se vyznačuje celou řadou specifik. Znalost kultury sousední země a samotná zeměpisná blízkost hranice předurčuje pro místní společenství v pohraničí některé atypické formy zahraničního obchodu. Zatímco direktní vývoz nebo dovoz vlastního nebo nakoupeného zboží se neliší od podmínek ve vnitrozemí, výhody obchodních subjektů fungujících na zastupitelské bázi (obchodní zástupci, komisionáři, mandatáři) jsou značné. S ohledem na rozdílné přeshraniční potenciály jednotlivých obchodních komodit se může jednat o zastoupení při dovozu, vývozu, resp. exportu i importu.³⁴

Z mnoha důvodů je pro malé exportéry vhodnou právní formou rozvoje podnikání vývozní sdružení (společný průzkum trhu, společné zastoupení společná

³³ ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. 16 - 18 s. ISBN 978-80-7414-092-1

³⁴ MAIER, G., TODTLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika*. Bratislava: Elita, 1997. 237 s. ISBN 80-8044-044-1.

logistika, společná reklama aj.). Velmi vhodnou podnikatelskou formou v tomto kontextu je např. i franchising³⁵.

Veřejný sektor

Vlivem vládních politik je možno dosáhnout využití specifických podmínek pohraničí v ekonomice domácností, podniků i celého veřejného sektoru. Veřejný sektor – jakožto významného nositele přeshraniční spolupráce – je dále možno členit na:

- vládní orgány,
- místní zastupitelstva, obecní a městské úřady,
- neziskový sektor – sportovní sdružení a kluby, kulturní instituce a spolky, zájmová sdružení různého typu, školy,
- euroregiony,
- mikroregiony a obdobná sdružení obcí.

3.4.2 Místní správa

Mezi nejvýznamnější nositele přeshraniční spolupráce z hlediska veřejného sektoru, potažmo místní správy, se řadí především obce. Roli obcí je přitom možno vnímat v několika různých podobách:

- obce jako hlavní a přímý aktér – tedy subjekt, který se přímo podílí na přeshraničních aktivitách z pozice „smluvního partnera“, vkládá lidské, materiální i finanční zdroje. Spolutvůrce a spolurealizátor přeshraničních projektů, je přímo zainteresován na výsledku společných aktivit. Tato role je typická jak pro spolupráci v rámci projektů financovaných z prostředků EU a různých dalších grantových schémat, tak pro aktivity realizované jako produkt nejrůznějších partnerských smluv mezi jednotlivými obcemi,

³⁵ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3

- jako podpůrná instituce – různými způsoby pomáhá realizaci aktivit jiných subjektů, často vkládá materiální zdroje. Jedná se pouze o parciální participaci, hlavním nositelem přeshraničních aktivit je někdo jiný. Jedná se např. o finanční příspěvky na konkrétní akce pořádané místními sportovními či zájmovými sdruženími, zapůjčení prostor, pozemků apod.,
- jako jeden z více účastníků projektů na území ČR – jedná se o účast na projektech sdružení obcí, mikroregionů, euroregionů apod. Konkrétní obec či město může být v tomto případě jak spolutvůrce jednotlivých aktivit, spoluautorem projektu či jeho záměru, tak i jen pasivním účastníkem, který je prostě začleněn do sdružení, a proto je nějak účasten.³⁶

Každá obec se vyznačuje odlišnými problémy, strukturou obyvatelstva, podnikatelů, jinými možnostmi, perspektivou apod. Na základě těchto odlišností je možno v tomto kontextu obce rozčlenit na:

- obce malé – rekreační/pasivní,
- obce malé – satelitní,
- obce malé – aktivní,
- obce velké – průmyslové.³⁷

Malá - rekreační/pasivní obec, kde trvale žije několik desítek či stovek obyvatel, často nesplňuje předpoklady pro vznik a rozvoj průmyslové zóny. Nemá ani volný prostor, ani vybudovanou infrastrukturu, ani dostatečný počet obyvatel, kteří by tvořili pracovní sílu. V důsledku toho zde zpravidla nebývá dostatek pracovních příležitostí a případné dojíždění za prací je komplikováno omezováním veřejné dopravy – a to zejména v podobě rušení vlakových anebo autobusových spojů. Obyvatelstvo obce stárne, počet trvalých obyvatel obce postupně klesá. Obec nemá dostatek peněžních prostředků, protože stávající systém přidělování finančních prostředků je vůči obcím nespravedlivý³⁸. Obce tohoto typu pak přežívají tak, že postupně rozprodávají obecní majetek, zejména pozemky na výstavbu rekreačních zařízení. V obci pak narůstá počet

³⁶ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3

³⁷ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3

³⁸ Obce dostávají v přepočtu na jednoho obyvatele až sedmkrát méně peněz než dostávají velká města.

obyvatel – rekreantů. Na tyto obyvatele však obec nedostává žádné dotace a současně musí řešit vznikající obecní náklady spojené s pobytem rekreantů – komunální odpad, zátěž stávající infrastruktury apod. Poplatky, které obec vybere od rekreantů, tyto náklady pokrývají pouze parciálně. Obyvatelstvo je v celé řadě případů lhostejné vůči okolí – což se projevuje nezájmem o strategický rozvoj obce a aktivní spolupráci se zahraničním sousedem. Představitelé místní samosprávy často nejsou dostatečně jazykově vybaveni. Tyto obce nemají příliš velkou perspektivu.

Pro obec malou - satelitní je typické, že co do vzdálenosti bývá blízko jiného velkého města a s tímto městem je propojena velmi dobrou komunikací. V takové pohraniční obci je místní samospráva obvykle velmi aktivní a vytváří podmínky pro rozvoj obce. Obecní majetek ve formě pozemků či budov rozprodává, ale prodej je vázán pouze k trvalému bydlení či podnikání. Obyvatelé obce zde mají trvalé bydliště, počet obyvatel těchto obcí je tedy spíše řádově ve stovkách. Přesto, že v obci statisticky roste počet obyvatel s pozitivní demografickou strukturou, život obce jako takový je téměř nulový. Není tu dostatečná poptávka po službách, nejsou zde sídla velkých firem. V pohraničí, kde je dobrá dopravní dostupnost, se v těchto obcích daří především podnikatelům – fyzickým osobám. Prosperita podnikatelů v obcích je pak závislá na zahraničním sousedovi. V průběhu let však dochází - při komparaci cenové úrovně s jednotlivými sousedy ke sblížení³⁹. Neznamená to však, že v období příštích několika let dojde k absolutnímu srovnání. Je ale pravděpodobné, že prosperitu těchto podnikatelů bude stále více ovlivňovat turistický ruch jako takový, nikoliv turistický ruch příhraniční. Z hlediska výrazného rozvoje místních podnikatelů nemají tyto obce do budoucna příliš velkou perspektivu. Obec jako taková může však fungovat rámcově dobře – starostové těchto obcí se zaměřují především na rozvoj infrastruktury, budování kanalizace, plynofikaci obce, stavbu čističek odpadních vod, budování komunikací – a to včetně propojení se zahraničním sousedem.

Aktivní malé obce se vyznačují zpravidla velmi aktivní místní samosprávou a vytvářením dobrých podmínek pro obecní rozvoj. Prodej nemovitostí je zde přednostně realizován jen k účelům výstavby rodinných domů a bytů k podnikání. Pro tyto obce je charakteristické, že buď přímo v obci nebo v bezprostředním okolí je

³⁹ Např. rozdíl cenového potenciálu s Německem klesl za posledních 8 let z +290,3 na 97,3, s Rakouskem z +285,4 na 94,2.

vybodován hraniční přechod a s příhraničním sousedem je navázán dlouhodobý vztah a to nejen na úrovni místní správy, ale obvykle i neformálně mezi občany. Většina občanů této obce zde skutečně žije⁴⁰ – počet obyvatel neklesá, staví se rodinné domky, většina lidí zde nachází pracovní uplatnění. Na území obce jsou i firmy z oblasti průmyslu, ale i lesnictví a zemědělství. Zastupitelstvo i starosta obce jsou obvykle dobrými manažery a velmi aktivně se zapojují do činnosti svazku měst a obcí, vytvářejí nové plány a projekty, které systematicky realizují. Aktivně podporují vznik pracovních příležitostí přímo v obci a rozvoj podnikání. Dobře se orientují v legislativě ČR a mají přehled i o legislativě zahraničního souseda. Jsou schopni čerpat prostředky z evropských fondů. Do budoucna je obec perspektivní a to jak z pohledu rozvoje obce, tak i z hlediska rozvoje místních podnikatelů.

Velké průmyslové obce jsou typické tím, že kromě toho, že se nacházejí v bezprostřední blízkosti pohraničí, mají zpravidla více jak tisíc obyvatelů. Dále také disponují větším územím. Nachází se zde předpoklady pro budování a rozvoj průmyslové zóny – volný prostor, vybudovaná infrastruktura a komunikace, levná pracovní síla v místě. Funguje-li v obci dobře a aktivně místní samospráva, vzniká tak předpoklad pro podnikání velkých firem, které následně zaměstnávají místní obyvatele i lidi ze sousedního pohraničí. Koncentrace většího počtu obyvatel v obci pak dále pozitivně ovlivňuje a stimuluje rozvoj drobnějšího podnikání – především obchodu a služeb. Na úřadech jsou zaměstnáni středoškolsky a vysokoškolsky vzdělání lidé, kteří se nejen dobře orientují v legislativě, ale také aktivně hovoří cizím jazykem. Do budoucna lze ve velké průmyslové obci předpokládat rozvoj pouze relativní – a to v důsledku některých omezujících bariér rozvoje. Jde zejména o nedostatek pozemků pro výstavbu rodinných domů, práce nabízená velkými firmami je zde často jednoduchá, monotónní a velmi málo placená. Mladí lidé, kteří tuto stereotypní práci nechtějí vykonávat, odchází hledat nejen bydlení, ale i perspektivnější pracovní uplatnění. V důsledku toho se mění i demografické složení obyvatel v obci – v současné době bývá ještě nejsilněji zastoupena skupina obyvatel v produktivním věku, počet dětí však klesá.⁴¹

⁴⁰ Nikoliv pouze bydlí – jak je tomu v případě obcí malých – satelitních.

⁴¹ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3

3.4.3 Neziskový sektor

Mezi sportovní sdružení, která jsou aktivní v rámci přeshraničních aktivit, patří nejčastěji místní fotbalové kluby. Je to nejčastěji zastoupený typ organizovaného sportovního vyžití v obcích, zpravidla na obou stranách hranice. Je vhodný k navazování kontaktů a pořádání společných akcí.

V oblasti kultury je variabilita aktivních nositelů přeshraničních kontaktů větší, jedná se např. o folklórní soubory, hudební a pěvecká tělesa, divadelní spolky apod. Pokud je produktem této spolupráce divadelní představení, konečný okruh účastníků je podstatně větší, pro ně má ale tato podoba přeshraničních aktivit jednorázový charakter. Kulturní akce, na nichž se jako organizátoři i vystupující podílejí subjekty z obou stran hranice, jsou velmi častou podobou těchto aktivit opakujících se s nižší frekvencí – zpravidla jednou ročně.

Nejpestřejší je ale škála se zahraničním spolupracujících subjektů řazených do kategorie zájmová sdružení a spolky. Početně nejvíce aktivní jsou sdružení hasičů, často spolupracující turisté, rodáci, senioři, myslivci, chovatelé, kluby žen apod.

Spolupráci škol je možno považovat za velmi obvyklou podobu přeshraničních aktivit. Jedná se přitom o činnost provozovanou na všech stupních – od škol mateřských, přes základní až po střední. Charakter vysokých škol není většinou tak úzce regionální a probíhající spolupráce se zahraničními partnery je mnohem více ovlivněna celkovou vzdělávací politikou v rámci republiky či EU.⁴²

⁴² JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3

3.5 Finanční nástroje přeshraniční spolupráce

V rámci této podkapitoly bude pohlédnuto na nástroje příhraniční spolupráce a to na programy PHARE, který v České republice fungoval od roku 1993 do roku 2006 a na program Interreg, který na PHARE navazuje a který byl pro Českou republiku a Rakousko vyhlášen roku 2004 a bylo možno ho využívat až do roku 2006. Dále budou zmíněny také granty a dotace regionální úrovně.

3.5.1 PHARE

Program PHARE byl významným nástrojem příhraniční spolupráce. V České republice byl ukončen v roce 2006.

Program Phare, který se řídí nařízením Rady 3906/89 ze dne 18. prosince 1989, je jedním ze tří předvstupních nástrojů financovaných Evropskou unií za účelem pomoci uchazečům o členství z Centrální a Východní Evropy s přípravou na vstup do Evropské unie. Program Phare je prvním programem předvstupní pomoci, ze kterého mohla samostatná Česká republika čerpat již od roku 1993.⁴³

Programy jsou využívány širokým spektrem uživatelů. Především jde o následující uživatelské okruhy⁴⁴:

- nevládní organizace
- účastníci vzdělávacích programů
- podnikatelské subjekty
- orgány státní a místní samosprávy

3.5.2 Interreg

Na program PHARE navazuje program Interreg, který je určen pro evropskou meziregionální spolupráci.

⁴³ Financování z PHARE. Dostupné na WWW: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolocenstvi/Interreg-IIIB-CADSES/Zdroje-financovani/Financovani-z-Phare>. Cit. 2011-04-07

⁴⁴ HRABÁNKOVÁ, M., VOSEJPKOVÁ, M., *Regionální management*. České Budějovice: ZF JU, 2002. 49 s. ISBN 80-7040-564-3

Program Interreg bezprostředně navazuje na předvstupní program Phare s cílem odstranit negativní dopad státních hranic na rozvoj území, která k nim přiléhají.⁴⁵

Cílem programu Interreg je iniciovat a udržovat spolupráci mezi evropskými regiony. Každý region si vytváří vlastní koncepce a přijímá regionální rozvojové politiky. Jejich efektivita se však může zlepšit výměnou zkušeností, které při realizaci politik získaly již jiné regiony. Obrazně řečeno, program je pro ty, kteří nechtějí „vynalézat kolo“ a hledají inspiraci pro řešení vlastních problémů u evropských sousedů. Konkrétně v období do roku 2013 jsou priority nasměrovány na oblast inovací, znalostní ekonomiky, životního prostředí a předcházení rizikům, pokračuje podpora ekonomické modernizace a zvyšování konkurenceschopnosti Evropy. Jako prostředky k realizaci cílů mají být využity výměna zkušeností a znalostí, sbližování méně zkušených regionů s více zkušenými, zajištění přenosu v praxi osvědčených postupů do hlavních programů strukturálních fondů (tzv. mainstream).

Projekty tohoto programu mohou být dvojího typu - tzv. *kapitalizační* a tzv. *regionální*. Kapitalizační projekty zahrnují proces optimalizace a zhodnocení výsledků dosažených v určité oblasti regionální politiky. Kapitalizační aktivity se skládají ze sběru, analýzy, šíření a přenosu nejlepších postupů (tzv. best practices) v určité oblasti politiky na další partnery nebo do dalších oblastí. Očekávaným výstupem z kapitalizačních projektů je „akční plán“ na implementaci nějakého osvědčeného postupu do praxe v jiných podmínkách, např. v jiném regionu nebo v jiné oblasti.⁴⁶

Regionální projekty představují „klasickou“ meziregionální spolupráci, jak ji asi většina z nás chápe. Očekává se, že se navodí spolupráce partnerů v projektu v rámci jedné z priorit. Intenzita spolupráce může být různá, od sítí až ke složitější realizaci v tzv. miniprogramech. Bez ohledu na intenzitu spolupráce však musí všechny projekty dodržet dva základní požadavky: zaměření na výměnu zkušeností spolu s identifikací osvědčených postupů a nutnost „vyprodukovat“ konkrétní výstup (například good practice guide).

⁴⁵ Interreg IIIA ČR – Rakousko. Strukturální fondy EU, 2011. Dostupné na WWW: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi/Interreg-IIIA-CR-Rakousko>. Cit. 2011-08-25

⁴⁶ Co přináší program Interreg? Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-prinasi-program-interreg-ivc.aspx>. Cit. 2011-04-07

Konkrétně program Interreg IVC má pro české regiony zásadní význam. Je totiž určen k tomu, aby se jednotlivé evropské samosprávné územní celky naučily spolupracovat, vyměňovat si zkušenosti a učit se navzájem jeden od druhého. Nepředpokládá se ovšem, že by se regionální zkušenosti mohly jednoduše přenést do jiného regionu a tak je automaticky aplikovat. Mnohem podstatnější je analyzovat vlastní podmínky, zvážit, co je pro daný region vhodné a co nikoliv a jaké nové metody či modely je třeba vytvořit, aby bylo žádaného cíle v daných podmínkách dosaženo.⁴⁷

3.5.3 Granty a dotační tituly regionální úrovně

Dalším finančním nástrojem pro rozvoj Jihočeského kraje jsou granty a dotační tituly regionální úrovně. Byť se může jednat o menší finanční částky, než jaké jsou poskytovány z prostředků Evropské unie, tvoří tyto finanční prostředky důležitou součást financování rozvoje kraje a příhraniční spolupráce.

Granty a dotační programy jsou vyhlašovány vždy na určité období a pro určitou oblast, a to dle grantového kalendáře Jihočeského kraje.

Od roku 2007 schválil Jihočeský kraj granty v oblasti podpory rozvoje kulturních památek, granty na obnovu sakrální architektury v krajině, na nemovité kulturní památky, na podporu živé kultury, na výstavbu a obnovu vodohospodářství, na podporu rozvoje venkova, na tvorbu krajiny a rozvoj diverzity, na podporu kultury, územního plánování a rozvoje kraje, aj.⁴⁸

3.5.4 Finanční mechanismy EHP

Prostředky Finančního mechanismu EHP jsou poskytovány státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO). Norské království k tomu dále přispívá vlastním finančním mechanismem. Přístup k čerpání těchto prostředků získala Česká republika vstupem do Evropské unie. Na základě těchto finančních mechanismů se státy EHP /

⁴⁷ Co přináší program Interreg? Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-prinasi-program-interreg-ivc.aspx>. Cit. 2011-04-07

⁴⁸ *Schválené granty a příspěvky*. Jihočeský kraj, 2011. Dostupné z WWW: [http://www.kraj.jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1450&par\[lang\]=CS](http://www.kraj.jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1450&par[lang]=CS). Cit. 2011-08-31

Norsko zavazují přispívat ekonomicky slabším zemím v Evropském hospodářském prostoru, a to poskytováním grantů na investiční a rozvojové projekty v prioritních oblastech, jako např. ochrana a obnova kulturního dědictví, ochrana životního prostředí, podpora soudnictví, zdravotnictví či péče o dítě, aj. Jihočeský kraj z těchto prostředků rovněž čerpá finance pro svou potřebu a činnost. Jedná se konkrétně o program „Rozvoj Jihočeského kraje v oblasti školství, kulturního dědictví a podpora programů pro děti se specifickými problémy“.⁴⁹

⁴⁹ *Program Jihočeského kraje CZ 0043*. Jihočeský kraj, 2011. Dostupné z WWW: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1353&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1353&par[lang]=CS). Cit. 2011-08-31

4 Socioekonomický rozvoj

Socioekonomický vývoj měst je složitý proces, který je výsledkem působení prostorových, sociálních a ekonomických faktorů. Dlouhodobě je tento fenomén zájmem nejen studia geografů, ale i sociologů, ekonomů, urbanistů i historiků. Ježek (2004) všechny tyto vědy souhrnně nazývá komunálními a dodává, že v současném geografickém výzkumu města stojí geografie s výše uvedenými, ale i dalšími vědeckými disciplínami ve více méně úzkých vztazích. Využívá tedy jejich vědecké poznatky a současně těmto disciplínám sama poskytuje mnohostranné impulsy k prostorově orientovanému výzkumu města.⁵⁰

V rámci Jihočeského kraje jsou prioritou socioekonomického rozvoje tyto oblasti:

- Infrastruktura a služby spojené s podnikáním a inovacemi
- Cestovní ruch, kultura a ekonomika volného času
- Rozvoj lidských zdrojů, trh práce, vzdělávání a kvalifikace
- Prevence zdravotních a sociálních rizik, sociální integrace⁵¹

Většina socioekonomické aktivity se soustřeďuje do městských center a koridorů, které je spojují. Podmínky pro socioekonomický rozvoj regionů ležících mimo tato centra (a tedy v méně výhodné poloze) jsou ve srovnání s centry mnohem horší. Nabídka socioekonomických aktivit je v těchto regionech slabší, obyvatelé mají méně příležitostí k zapojení se do společnosti. Častým jevem je nižší úroveň vzdělání obyvatelstva, což ztěžuje jejich přístup na trh práce. Nepříznivá vzdělanostní struktura obyvatelstva znemožňuje vznik kvalifikovaných pracovních míst, např. formou tuzemské či zahraniční investice do průmyslové výroby. V důsledku periferní polohy je v těchto oblastech také méně příležitostí pro podnikání.

Snížování existujících regionálních rozdílů uvnitř krajů i regionů soudržnosti je cílem regionální politiky. Její snahou by měla být podpora takových forem rozvoje, které odpovídají potenciálu daného území. V periferních územích nelze předpokládat

⁵⁰ JEŽEK, J. *Aplikovaná geografie města*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004. 71 s. ISBN 80-7043-275-6.

⁵¹ Operační program příhraniční spolupráce Česko-Rakousko. Dostupné na WWW: http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5Bid_v%5D=1289&par%5Blang%5D=CS. Cit. 2011-04-08

intenzivní rozmach podnikatelských aktivit, zejména vyžadujících nasazení vysoce kvalifikované pracovní síly a vysokých investic do vybudování potřebné podnikatelské infrastruktury (kromě dopravní, které je naopak nutno věnovat velkou pozornost). V těchto oblastech je nadmíru důležitá spolupráce se skupinami obyvatel ohrožených sociální exkluzí, které jsou v periferních oblastech obzvláště ohroženy, a podpora jejich sociálního začleňování. Je třeba hledat možnosti a budovat podmínky pro takové socioekonomické aktivity, které budou šetrné k těmto územím, která mají většinou dobré životní prostředí, tzn. je možno se orientovat převážně na podporu rozvoje šetrného cestovního ruchu a rekreace, zpracování místních produktů, na řemeslnou a zemědělskou výrobu a také na podporu vytváření podmínek pro kvalitní bydlení v environmentálně hodnotné krajině. Podmínkou plnohodnotného rozvoje těchto území musí být zajištění dobré dostupnosti veřejných služeb prostřednictvím kvalitní veřejné dopravy a postupné zlepšování stavu technické infrastruktury v těchto obcích.⁵²

⁵² WILDMANNOVÁ, M. *Zaměření veřejné správy pro NUTS II Jihočeský kraj a Vysočina*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2009. 275 - 276s.

5 Cíl práce, metodika práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení situace socioekonomického rozvoje, stanovení příčin úpadku a jejich přetrvávání v příhraničních regionech. Dílčími cíly je specifikace příhraničních oblastí, určení slabých a silných stránek Jihočeského regionu a navržení možnosti řešení, která by byla vhodná pro komplexní rozvoj regionu.

Pro zpracování teoretických poznatků bude využito studia dostupných knižních, časopiseckých a internetových zdrojů.

V diplomové práci bude využito následujících metodických kroků – SWOT analýzy, analýzy regionu a analýzy demografických, sociálních a výrobně-hospodářských faktorů z časového hlediska. Dále bude využito metod indukce a dedukce, analýzy a syntézy. Většina dat jsou čerpána z Českého statistického úřadu a vztahují se na roky 2008 až 2010.

SWOT analýza je metoda, pomocí které je možno identifikovat silné (Strengths) a slabé (Weaknesses) stránky, příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats), spojené s určitým projektem, typem podnikání, opatřením, politikou apod. Jedná se o metodu analýzy užívanou především v marketingu, ale také např. při analýze a tvorbě politik (*policy analysis*). S její pomocí je možné komplexně vyhodnotit fungování firmy, nalézt problémy nebo nové možnosti růstu. SWOT analýza je součástí strategického (dlouhodobého) plánování společnosti, organizace nebo regionu. SWOT analýza je způsob, jak zaručit úspěch a vývoj daného projektu.

Základ metody spočívá v klasifikaci a ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do výše uvedených základních skupin. Vzájemnou interakcí faktorů silných a slabých stránek na jedné straně vůči příležitostem a nebezpečím na straně druhé lze získat nové kvalitativní informace, které charakterizují a hodnotí úroveň jejich vzájemného střetu.⁵³

Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi univerzální a jednu z nejpoužívanějších analytických technik, je její použití v praxi velmi široké. Je možné ji požit pro organizaci / podnik jako celek nebo pro jednotlivé oblasti, projekty nebo jiné

⁵³ SWOT analýza. Dostupné na WWW: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/rozsirena-swot-analyza.html>. Cit. 2011-04-07

záměry. Vzhledem k tomu, že obsahuje vnější i vnitřní faktory, je také širší součástí řízení rizik, neboť postihuje klíčové zdroje rizik, pomáhá si je uvědomit a případně nastavit opatření. Pro vnější faktory platí, že je zapotřebí předem jasně stanovit, co se za ně, s ohledem na analyzovaný problém nebo subjekt, považuje. Může to být okolí podniku nebo okolí jedné organizační jednotky.⁵⁴

Pokud pohlédneme na SWOT analýzu územní oblasti – regionu, tak je možné říci, že tato analýza zkoumá silné a slabé stránky - vnitřní faktory, které je možné účinně ovlivňovat působením místních subjektů, a příležitosti a hrozby - vnější faktory, které působí na rozvoj území, avšak nelze je účinně ovlivňovat působením pouze místních subjektů.⁵⁵

V diplomové práci bude použita také metoda komparace a to při porovnání regionů.

Výsledky práce bude možné využít jako podkladový materiál k tvorbě strategických dokumentů jednotlivých obcí regionu.

⁵⁴ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 2. vydání. Praha: Portál, 2009. 121 s. ISBN 978-80-7367-485-4

⁵⁵ Zwaenepoel, Luc V.: SWOT methodology and regional development planning, in: <http://www.zrcsazu.si/lgs/SWOTConference.pdf> Cit.2011-04-11

6 Charakteristika zájmového území

Jihočeský kraj je vnímán především jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím. Až v průběhu minulého století se zde rozvinul průmysl se zaměřením na zpracovatelské činnosti.

Podstatnou část hranice kraje tvoří státní hranice s Rakouskem a Německem (v celkové délce 323 km), dále sousedí s kraji Plzeňským, Středočeským, krajem Vysočina a Jihomoravským krajem. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní přeshraniční spolupráce ve výrobní oblasti i v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu, kde je využívána celková atraktivita kraje s méně narušenou přírodou a množstvím kulturních památek.

Rozlohou 10 057 km² představuje kraj 12,8 % z celé České republiky. Z tohoto území zaujímají více než třetinu lesy, 4 % pokrývají vodní plochy. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400 - 600 m, s čímž souvisejí poněkud drsnější klimatické podmínky. Nejvyšším bodem na území Jihočeského kraje je šumavský vrchol Plechý (1 378 m), naopak nejnižším místem (330 m) hladina Orlické přehrady v okrese Písek.

V Jihočeském kraji bylo k 1. 1. 2003 zřízeno 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Pověřené obecní úřady spravují obce v území, které je od 1. 1. 2007 plně skladebné do okresů i do správních obvodů obcí s rozšířenou působností.⁵⁶

Obec je základním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí obce. Je právnickou osobou, má vlastní majetek a v právních vztazích vystupuje svým jménem.⁵⁷

Pokud se budeme konkrétně zabývat geologickým obrazem krajiny, je možné jej popsat následujícím způsobem: „*Kraj představuje geograficky poměrně uzavřený celek, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina. Na jihozápadě je obklopena Šumavou, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeskou žulovou vrchovinou, na východě Českomoravskou vrchovinou a na jihovýchodě Novohradskými horami. V jihočeské*

⁵⁶ Charakteristika kraje. Dostupné z WWW: <http://invest.kraj-jihocesky.cz/cz/page/profil-jihoceskeho-kraje>. Cit. 2011-04-08

⁵⁷ FALTOVÁ LEITMANOVÁ, JANA a kol. Ekonomický rozvoj Jihočeského kraje. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2004. 7 s. ISBN 80-01-03179-9

kotlině se rozkládají dvě pánve, a to Českobudějovická a Třeboňská.“⁵⁸ Krajinný reliéf oblasti je pak velmi zajímavý, především proto, že je zde horská oblast reprezentovaná Šumavou, která je důležitá jak pro letní, tak i zimní turismus, ale jsou zde i kotliny a pánve, především Českobudějovická a Třeboňská, které jsou specifické – především pak Třeboňsko – pro své vodní hospodářství. Z hlediska cestovního ruchu tedy nabízí krajinný ráz Jihočeského kraje poměrně zajímavé možnosti, které je možné využít. Ale stejně tak jsou zde i možnosti, jež jsou spojeny se zemědělstvím a obecně s primárním sektorem hospodářství. Vodstvo kraje je velmi důležitým prvkem jeho charakteru – jsou zde sjízdné řeky jako Vltava, Otava nebo Lužnice, ale další významné vodní toky, ať už pro rybářství, zásobování měst vodou, anebo pro výrobu elektrické energie. Jižní Čechy jsou nejen v České republice, ale i ve světě známé díky rybníkářství (rybníky jako Bezdrev, Rožmberk, Svět, Horusický rybník patří k těm největším, obecně se hovoří o tom, že pouze na území Jihočeského kraje se vyskytuje více jak sedm tisíc rybníků), které je spojeno s významnou produkcí ryb. Rybářství tak patří k důležitým zemědělským aktivitám, které mají svůj potenciál, a bylo by možné je využít v rámci rozvoje rybolovu a vysazování ryb, na čemž by bylo možné spolupracovat s jinými rybářskými oblastmi ve světě. Kromě rybářství je dalším primárním odvětvím také lesnictví. Jihočeský kraj byl v minulosti jednoznačně krajem zaměřeným na zemědělství a na těžbu, kdy těžba se rozvíjela právě v oblasti lesnictví, kdy i v současné době je význam lesů velmi velký, i když zde jsou problémy – Šumava a její umírající lesy. Pokud se týká těžby v dalších oblastech, tak ta zde byla minimální, za zmínku však stojí například těžba grafitu v Českém Krumlově. I přesto, že těžba zde není významným způsobem získávání surovin, přesto zde existují především následující naleziště. Kromě zmiňovaného grafitu jsou to „*písky a štěrkopísky, cihlářské hlíny, kameniva a sklářské písky, z ostatních surovin je nejvýznamnější rašelina a v některých lokalitách také vápenec a křemelina*“⁵⁹.

Již bylo popisováno, že rybníkářství je v Jihočeském kraji velmi důležité, ale nacházejí se zde další vodní plochy, které nemají s rybníkářstvím příliš společného

⁵⁸ Charakteristika Jihočeského kraje. Dostupné na WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/jihocesky-kraj/charakteristika-jihoceskeho-kraje/1000923/40978/>. Cit. 2011-06-28

⁵⁹ Charakteristika Jihočeského kraje. Dostupné na WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/jihocesky-kraj/charakteristika-jihoceskeho-kraje/1000923/40978/>. Cit. 2011-06-28

a jsou zaměřeny spíše na produkci elektrické energie anebo na zajištění pitné vody pro města a obce. Jedná se především o přehradu, jakými jsou Lipno, Orlická přehrada či Hněvkovice, ale kraj se může pyšnit i významnými přírodními vodními plochami, kterými jednoznačně jsou šumavská jezera – v Jihočeském kraji je to Plešné jezero.

„Rozlohou 10 057 km² představuje kraj 12,8 % z celé České republiky. Z tohoto území zaujímají více než třetinu lesy, 4 % pokrývají vodní plochy. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400 – 600 m, s čímž souvisejí poněkud drsnější klimatické podmínky. Nejvyšším bodem na území Jihočeského kraje je šumavský vrchol Plechý (1 378 m), naopak nejnižším místem (330 m) hladina Orlické přehradu v okrese Písek.“⁶⁰

Různorodost Jihočeského kraje tak z hlediska přírodního jednoznačně nabízí příležitosti, které je následně možné využít jako lákadla pro cestovní ruch v kraji, který s sebou může přinést větší návštěvnost a zajištění obživy pro větší počet obyvatel, i když je pravdou, že především pak v sezónních intervalech. Skutečnost, že více jak třetinu území zaujímají lesy, svědčí jednak o tom, že Šumava disponuje díky omezení vstupu jedinečnými přírodními podmínkami, a také na rozsáhlé lesní oblasti, které jsou využívány právě pro těžbu dřeva, což je jednoznačně jediný druh energetických surovin, v jejímž získávání jsou Jižní Čechy soběstačné. Ale Jižní Čechy jsou energeticky soběstačné, a to díky tomu, že zde byla vystavěna Jaderná elektrárna Temelín. Jak je dobře známo, jedná se o teprve druhou elektrárnu tohoto typu v České republice.

Jihočeský kraj je jediným krajem České republiky, který sousedí s Německem a Rakouskem, což samozřejmě muselo ovlivnit historii regionu, který byl v 19. století silně germanizován a němčina zde byla v podstatě rodným jazykem. Obyvatelstvo měst blízko hranic bylo z velké části převážně německé i dnes jsou zde silné germánské kořeny, což je možná brát jednoznačně jako pozitivum, na jehož základě je možné navazovat kontakty s Němci a Rakušany, ať už v rámci ekonomické spolupráce anebo na základě spolupráce obcí či obecních svazků. Kromě toho, že Jihočeský kraj sousedí se dvěma zeměmi, má své sousedy i v rámci dalších českých regionů. Ze severozápadu je to Kraj Plzeňský, ze severu Středočeský kraj, ze severovýchodu a východu Kraj

⁶⁰ Charakteristika Jihočeského kraje. Dostupné na WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/jihocesky-kraj/charakteristika-jihoceskeho-kraje/1000923/40978/>. Cit. 2011-06-28

Vysočina a z východu částečně i Jihomoravský kraj. Kraj má tedy poměrně dobré spojení jak se zahraničím, což je jednoznačně základní prvek potenciálu cestovního ruchu v této oblasti, tak i s centrem České republiky – Prahou, kde je však problém nedostatečná silniční infrastruktura, především z pohledu absence dálnice, jejíž stavba (konkrétně dálnice D3) se neustále protahuje. Shrnout lze problematiku tak, že zde existuje potenciál, kam se obránit v rámci ekonomických aktivit, na druhou stranu však může být problém infrastruktura, která je v některých ohledech výrazně nedostatečná, zastaralá anebo je na ní příliš málo zaměřeno.

„Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. Z jeho 7 okresů má největší hustotu obyvatelstva okres České Budějovice, kde žije téměř 30 % obyvatel kraje. Je to dáno především soustředěním do samotného města České Budějovice, v němž bydlí 94,9 tis. osob. Dalšími velkými městy jsou Tábor (35,6 tis. obyvatel), Písek (30,0 tis. obyvatel), Strakonice (23,3 tis. obyvatel) a Jindřichův Hradec (22,5 tis. obyvatel). V těchto 5 městech žije třetina Jihočechů. Celkem je v kraji v současné době 623 samosprávných obcí (53 z nich má statut města) s téměř 2 tisíci částmi obcí. Podíl městského obyvatelstva dosáhl k 31. 12. 2008 celkem 64,8 %.

Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se kraj podílí pouze 5,4 %, v přepočtu na 1 obyvatele však dosahuje 87,6 % republikového průměru a je mezi kraji na 5. pozici (po Hl. městě Praze, Plzeňském, Jihomoravském a Středočeském kraji). Tvorba hrubého fixního kapitálu představovala v roce 2007 na území kraje hodnotu 40,5 mld. Kč (4,7 % z ČR)“.⁶¹

V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, olejnin a píce, významná je též produkce brambor. V živočišné výrobě se jedná především o chov skotu a prasat. Celkově se zde vytváří zhruba 11 % zemědělské produkce celé republiky. Dlouholetou tradici má v kraji rybníkářství. V těchto rybnících se vytváří polovina produkce ryb České republiky, významný je také podíl v chovu vodní drůbeže (kachen a hus). Průmyslová výroba je koncentrována především v českbudějovické aglomeraci, výraznější podíl průmyslu je rovněž v okresech Tábor a Strakonice. V České republice však kraj nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti, podíl na

⁶¹ Jihočeský kraj. Český statistický úřad, 2011. Dostupné z WWW: http://www.cbudejovice.czso.cz/xc/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje Cit. 2011-04-07

tržbách průmyslových podniků ČR v roce 2008 činil 4,6 %. Z odvětvového hlediska převažuje zpracovatelský průmysl (výroba potravin a nápojů) a výroba dopravních prostředků a zařízení. Stavební podniky v kraji zajišťují především práce na nové výstavbě, modernizaci a rekonstrukci v rámci Jihočeského kraje (na produkci v ČR se podílely 4,4 %).⁶²

*„Podle výběrových šetření pracovních sil je v hospodářství kraje zaměstnáno celkem zhruba 300 tis. osob, toho téměř třetina v průmyslu, 12 % v obchodu a opravách spotřebního zboží, 10 % ve stavebnictví. Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2009 dosáhla 20 389 Kč (na fyzickou osobu, zaměstnanci podniků se sídlem v kraji, bez podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců), za celorepublikovým průměrem však zaostala o 3 153 Kč (toto zaostávání je do určité míry dáno strukturou hospodářství kraje)“.*⁶³

V kraji je zaznamenávána stále se zvyšující intenzita dopravy, zejména silniční. V železniční dopravě sice přes jeho území nevedou hlavní železniční koridory, přesto je zde několik důležitých uzlů. Mezi zajímavosti jižních Čech patří zbytky koněspřežní železnice (první na evropské pevnině), spojující město České Budějovice s hornorakouským Lincem. Nalezneme zde rovněž nejvýše položenou železniční stanici v ČR (Kubova Huť) a také úzkokolejné dráhy směřované z Jindřichova Hradce do Obrataně a do Nové Bystřice. Silniční síť zajišťuje dostatečnou základní dopravní dostupnost sídel, území kraje však v současné době není napojeno na republikovou dálniční síť. Poštovní služby poskytuje kolem 220 pošt, to znamená, že poštu v místě má třetina obcí.

„Síť školských zařízení tvoří 294 mateřských škol, 254 základních škol, 26 gymnázií, 64 středních odborných škol, 37 středních odborných učilišť, 17 vyšších odborných škol. Vysokoškolské vzdělání je možno získat na VŠTE nebo na některé z 9 fakult (ekonomické, filozofické, pedagogické, přírodovědecké, teologické, zdravotně sociální, zemědělské, rybářství a ochrany vod, ústav fyzikální biologie) Jihočeská univerzity, které sídlí v Českých Budějovicích. Kromě toho je možno studovat na 3 soukromých vysokých školách, a to Vysoké škole evropských a regionálních studií nebo

⁶² Charakteristika kraje. Dostupné z WWW: <http://invest.kraj-jihocesky.cz/cz/page/profil-jihoceskeho-kraje>. Cit. 2011-04-08

⁶³ Jihočeský kraj. Český statistický úřad, 2011. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/kraj_jihocesky. Cit. 2011-04-07

*nově zřízené Vysoké školy aplikovaných ekonomických studií v Českých Budějovicích či na Filmové akademii M. Ondříčka v Písku. Na vysokých školách v kraji studuje v prezenčním studiu téměř 16 000 studentů.*⁶⁴

Zdravotnická péče je koncentrována především v 9 nemocnicích s 3,5 tis. lůžky, dále v 6 odborných léčebných ústavech a 4 léčebnách pro dlouhodobě nemocné. Ambulantní péči pak zajišťuje (včetně detašovaných pracovišť) více než 400 ordinací praktického lékaře pro dospělé, cca 210 ordinací dětského lékaře a téměř 360 ordinací stomatologa. Zařízení sociální péče disponují více než 4,7 tis. místy.⁶⁵

Na území kraje se nalézají několik bývalých hraničních přechodů. Na nich byly po 20. 12. 2007, kdy se ČR stala součástí Schengenského prostoru, zrušeny hraniční kontroly, stejně jako podél celé pozemní hranice ČR. Hranice se sousedními státy je možné překračovat v kterémkoli místě a v jakoukoli denní či noční hodinu. Nejfrekventovanějšími místy přechodu státní hranice jsou bývalé hraniční přechody Strážný (s Německem) a Studánky, Dolní Dvořiště, České Velenice a Nová Bystřice (s Rakouskem). Do Rakouska je možné hranici přejít i po železnici v Horním Dvořišti nebo v Českých Velenicích.⁶⁶

V roce 2009 se v kraji v 984 statisticky sledovaných hromadných ubytovacích zařízeních ubytovalo více než 936 tis. návštěvníků, z toho téměř třetinu tvořili zahraniční hosté, převážně ze SRN, Nizozemska a Rakouska. Průměrná doba pobytu jednoho zahraničního návštěvníka dosahovala 3,4 dne. Dále řada zahraničních turistů přijíždí na jednodenní návštěvy, které není zatím možno statisticky sledovat. Navštěvují především centra blízka hranic.⁶⁷

Městskými památkovými rezervacemi jsou historická centra měst České Budějovice, Český Krumlov (zařazeno mezi památky UNESCO), Jindřichův Hradec, Prachatice, Slavonice, Tábor a Třeboň. Kromě toho je v kraji celá řada historických pamětihodností, například hrad a zámek v Českém Krumlově a Jindřichově Hradci, zámky Hluboká nad Vltavou, Orlík, Blatná, Červená Lhota a hrad Zvíkov. Významná je též lidová architektura, především tzv. „selské baroko“. Mezi nejznámější památky

⁶⁴ Charakteristika kraje. Dostupné z WWW: http://www.cbudejovice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje. Cit. 2011-08-26

⁶⁵ Charakteristika kraje. Dostupné z WWW: http://www.cbudejovice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje. Cit. 2011-08-26

⁶⁶ Charakteristika kraje. Dostupné z WWW: <http://invest.kraj-jihocesky.cz/cz/page/profil-jihoceskeho-kraje>. Cit. 2011-04-08

⁶⁷ Jihočeský kraj. Český statistický úřad, 2011. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/kraj_jihocesky. Cit. 2011-04-07

tohoto druhu patří náves v Holašovicích (okres České Budějovice), která byla v roce 1998 zařazena mezi památky chráněné UNESCO.

Průmysl do oblasti přišel poměrně pozdě, navíc zde velkou plochu nadále zaujímají lesy, což pouze podtrhuje skutečnost, že Jihočeský kraj je jedním z krajů, kde jsou vůbec nejmenší emise a krajina je zde tak poměrně málo zdevastovaná lidskou činností. Samozřejmě i zde jsou centra, kde se situuje větší počet lidí a emise se do ovzduší dostávají především s dopravou, ale zemědělská půda, lesy a travní porosty zabírají většinu území. Nejvíce znečištěným městem je krajské město České Budějovice. Jako problém je nutné vidět i snižování objemu lesních porostů, jejichž poškození, především díky škůdcům a suchu, je skutečně výrazné a je nutné s problémem počítat.

Oblast Jihočeského kraje je poměrně skoupá na těžební naleziště, ale také na průmyslové oblasti, vedlo to k tomu, že zde existuje snaha zachovat jedinečný charakter přírody, který je v jiných regionech neopakovaný a unikátní. Tato snaha nakonec vedla k tomu, že na území Jihočeského kraje vzniklo několik velkoplošných chráněných území (Národní park Šumava, CHKO Blanský les, CHKO Šumava a CHKO Třeboňsko).⁶⁸

V posledních letech se rozvíjí mnoho forem přeshraniční spolupráce. Jednou z nich je Euroregion Šumava/ Bayerischer Wald/Mühlviertel, který zahrnuje území o celkové rozloze 16 tis. km² s 1,3 mil. obyvateli. Sdružuje 111 hornorakouských, 107 bavorských obcí a 128 českých obcí (z toho 89 obcí je z Jihočeského kraje). Přínosy lze spatřovat ve vytváření a realizaci společných projektů, především v oblasti dopravy, služeb a cestovního ruchu a vzájemné výměně zkušeností. V květnu 2002 byla podepsána zakládací listina dalšího euroregionu s názvem „Silva Nortica“, který zahrnuje území okresů Jindřichův Hradec, České Budějovice, Písek a Tábor. V Dolním Rakousku se jedná o okresy Zwettl, Krems, Gmünd, Waidhofen an der Thaya a Horn. Euroregion představuje území o rozloze 10 639 km² s téměř 700 tis. obyvateli.⁶⁹

⁶⁸ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, Příloha.

⁶⁹ Charakteristika kraje. Dostupné z WWW: <http://invest.kraj-jihocesky.cz/cz/page/profil-jihoceskeho-kraje>. Cit. 2011-04-08

7 Výsledky práce

7.1 SWOT analýza příhraničních oblastí Jihočeského kraje

V rámci diplomové práce byla provedena SWOT analýza příhraničních oblastí jihočeského kraje, ve které byly stanoveny silné a slabé stránky regionu, příležitosti a hrozby. Při zpracování SWOT analýzy byla soustředěna pozornost především na ekonomiku, průmysl a obyvatelstvo příhraničních oblastí Jihočeského kraje, na cestovní ruch, životní prostředí a rozvoj venkovského prostoru.

Ekonomika, průmysl a obyvatelstvo

Silné stránky

- blízkost dvou silných ekonomik EU, spolupráce s příhraničními oblastmi Německa a Rakouska
- stabilní průmyslová odvětví
- početná a stabilizovaná základna MSP
- migrace překonává emigraci
- existence krajského systému zásobování pitnou vodou s výraznou bilanční rezervou a s vysokou kvalitou. Centrálním zdrojem Vodárenské soustavy Jižní Čechy je údolní nádrž Římov a centrální úprava vody v Plavě.
- velký počet partnerství mezi vysokými školami a podniky např. firma Bosch, která neustále hledá nové pracovníky z vysokých škol

Slabé stránky

- výrazné ekonomické a sociální rozdíly mezi městy a venkovem
- nízká úroveň diversifikace ekonomických struktur ve venkovských oblastech
- nízké procento kvalifikovaných pracovních sil
- nedostatečná dopravní infrastruktura – chybí napojení na hlavní přepravní toky v regionu

- nízké využití obnovitelných zdrojů energie, především dřevní a travní biomasy a nízký podíl dřevozpracujícího průmyslu s vyšší přidanou hodnotou
- nedostatečný marketing zemědělských a potravinářských produktů

Příležitosti

- využití investičních impulsů prostřednictvím přímých zahraničních investic a zavádění progresivních technologií
- efektivní využití prostředků EU a rozvojových programů na národní úrovni
- výstavba a rozvoj (rekonstrukce) průmyslových zón v rámci rozvojových os s přeshraničním dopadem
- budování sektoru služeb jako významného zdroje příjmů a pracovních míst, zejména v oblasti cestovního ruchu
- využití centrálních a evropských nástrojů podpory bytové výstavby - řešení bytové situace mladých rodin a podpora stěhování do Jihočeského kraje

Ohrožení

- omezení prostředků ze státního rozpočtu a EU na rozvoj regionů
- zhoršení komunikace s příhraničními partnery
- zpřísnění legislativy týkající se výstavby v chráněných oblastech

Cestovní ruch, volný čas a rekreace

Silné stránky

- atraktivní krajina, četné přírodní a kulturně-historické památky
- rozmanitá turistická nabídka pro letní i zimní sezónu
- dobře označené a upravené přeshraniční turistické trasy
- národní a přírodní parky
- stabilní objem turistů každý rok

Slabé stránky

- úzké zaměření na cílové skupiny. Chybí tak program širšímu okruhu turistů
- nízké míra spolupráce veřejného a soukromého sektoru
- nevyužitý potenciál turistických destinací

Příležitosti

- využití stále rozvíjejícího se odvětví wellness
- možnost rozvoje už fungujících hipostezeček a dalších alternativních směrů cestovního ruchu
- rozšíření sportovních aktivit
- zaměření se na starší skladbu turistů
- zlepšování využívání vlastního potenciálu regionu
- rozvoj spolupráce s dalšími regiony, to jak na české straně, tak i na té zahraniční

Ohrožení

- poškození životního prostředí cestovním ruchem
- chybějící ochota ke spolupráci mezi podniky a obcemi
- nedostatek finančních zdrojů pro výstavbu infrastruktury
- nedostatečná dostupnost turistických destinací prostředky veřejné hromadné dopravy
- chátření kulturních movitých a nemovitých památek z důvodu špatné údržby a nedostatečných financí
- zhoršování podmínek pro spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem v cestovním ruchu

Životní prostředí

Silné stránky

- rozsáhlá území málo dotčené přírody se zpřísněným režimem ochrany přírody a krajiny, zastoupení území Natura 2000 v celém sledovaném území
- vysoký podíl zalesněných území

- dostatečné vodní zdroje vysoké kvality – největším zdrojem pitné vody v kraji je vodní nádrž Římov s kapacitou přibližně 33 milionů kubíků vody, tvoří 60 % veškerých zdrojů pitné vody.
- dobré využití obnovitelných energií (především biomasy) – např. výroba energie: Teplárna Písek; Komterm Písek, Teplárna Trhové Sviny; Energetické centrum Jindřichův Hradec

Slabé stránky

- nízká úroveň ekologického povědomí obyvatelstva
- rozdílné koncepce ochrany přírody uplatňované v národních parcích v ČR a Německu
- vysoké zatížení oxidem dusíku v důsledku rostoucí intenzity dopravy
- dlouhodobé zdržení výstavby zařízení pro zásobování vodou, energiemi a odstraňování odpadu a čištění odpadních vod

Příležitosti

- využití přírodního potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu
- efektivní využití obnovitelných zdrojů energie, technologické inovace v energetické oblasti
- zlepšení hospodaření s energetickými zdroji v regionálním měřítku (recyklace odpadu, energetické využití biomasy apod.)
- účinnější využití nástrojů územního plánování při revitalizaci krajiny

Ohrožení

- částečně nadměrné turistické využití přírody a krajiny, formou velkoplošných technických zásahů
- úpadek technické infrastruktury a tím zhoršování životního prostředí na české straně způsobující možný zesílený odliv obyvatelstva z venkovských oblastí
- komplikovaná a nepřehledná legislativa zejména pro oblast podnikání a životní prostředí

- nedostatečné využívání fondů EU související s obtížným zvládnutím administrativy
- růst dopravního zatížení silnic bez odpovídajících úprav a další zhoršování technického stavu dopravních tras
- velká omezení v chráněných územích (NPŠ, CHKO, Natura 2000, CHOPAV, přírodní parky) a s tím související omezení pro rozvojové aktivity

Rozvoj venkovského prostoru

Silné stránky

- zkušenosti z přeshraniční územně-plánovací spolupráce mezi obcemi
- vhodný přírodní potenciál
- narůstající spolupráce mezi zemědělstvím a ostatními hospodářskými odvětvími
- marketing regionálních produktů jako alternativní zdroj příjmů
- rostoucí ochota pro využívání trvale udržitelných forem hospodaření

Slabé stránky

- přeshraniční územní plánování
- regionálně omezené rozvojové plány
- málo možností alternativních zdrojů příjmů mimo zemědělství ve venkovském prostoru v České republice
- odliv obyvatelstva z venkovského prostoru
- vysoký podíl malých sídel s klesající úrovní sociální infrastruktury

Příležitosti

- efektivní využití půdy v rámci společného rozvoje území
- nárůst ekologického zemědělství vyvolaný poptávkou po přírodních produktech a potravinách
- produkce obnovitelných surovin, především dřeva
- posílení funkce zemědělství při vytváření a péči o kulturní krajinu
- posílení identity venkovského obyvatelstva

Ohrožení

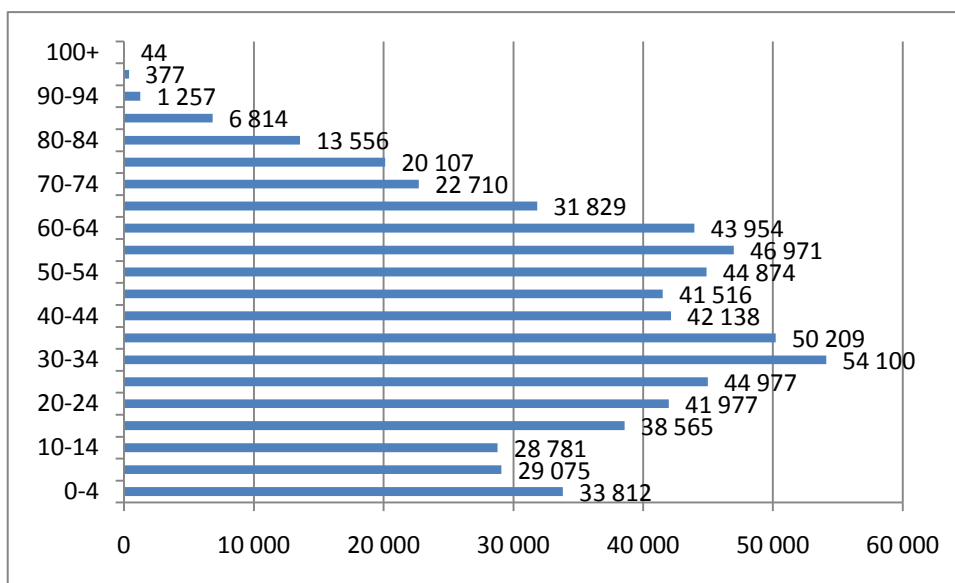
- zhoršení ekonomické a sociální situace ve venkovském prostoru v důsledku růstu nezaměstnanosti a nedostatku pracovních příležitostí
- úpadek kulturní krajiny,

7.2 Demografická situace

Demografickou situaci je vhodné prezentovat na vybraných grafech a statistických údajích, které ukazují, jak je rozděleno obyvatelstvo v Jihočeském kraji, což jednoznačně souvisí s pracovní silou. Již v předchozí kapitole bylo v rámci SWOT analýzy definováno, že jedním z ohrožení rozvoje venkovského prostoru, je současný demografický vývoj. Podkladová data jsou čerpány v letech 2008 až 2010 z Českého statistického úřadu.

Úvodem údaje o členění obyvatelstva Jihočeského kraje. Kritéria pro rozdělení jsou věkové skupiny a pohlaví. Následující graf č. 1 ukazuje na to, v jakých skupinách se profilují největší počty obyvatel. Rozložení není nijak přelomové, v podstatě se jedná o trend, který je v České republice daný obecně a je spojen se stárnutím populace.

Graf 1: Obyvatelstvo Jihočeského kraje podle věku (k 31. 12. 2010)

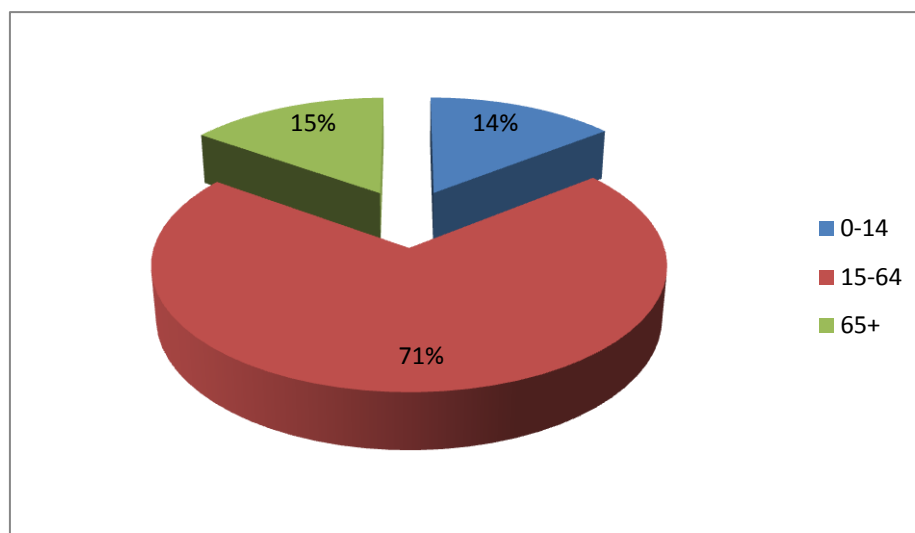


Zdroj: ČSÚ⁷⁰, upraveno autorem

Graf č. 2 zobrazuje rozložení v jednotlivých věkových kategoriích za celou populaci Jihočeského kraje, tedy bez rozdělení na základě pohlaví. Je zde patrné, že největší počet obyvatel je v produktivním věku, tedy ve věku 15 až 64 let, což podrobněji zobrazuje graf č. 3, ale na druhou stranu je zřejmé, že populace ve věku nad 65 let také zaznamenává určitý nárůst – viz velký počet osob ve věku 55 až 64 let, které se během několika roků stanou neproduktivními.

⁷⁰ Demografická ročenka Jihočeského kraje. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB127/\\$File/40271003.XLS](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB127/$File/40271003.XLS). Cit. 2011-06-27

Graf 2: Rozdělení obyvatelstva JČK podle ekonomické aktivity (k 31. 12. 2010)



Zdroj: ČSÚ⁷¹, upraveno autorem

Téměř 30% populace je ekonomicky neaktivní, což znamená, že na tuto populaci zbylí obyvatelé vydělávají, ať už se jedná o dávky v penzi anebo o dávky, které jsou určeny matkám na mateřské dovolené, nebo v rámci jiných dávek, které jsou státem vydávány na děti, apod. V tomto směru se jedná o skutečně poměrně velké číslo, které by mělo být redukováno ve chvíli, kdy vejde v platnost navýšení důchodového věku na 70 let, což zatím v době psaní práce není potvrzeno. Na druhou stranu zde však existuje populace, která je schopná vytvářet výstup v kraji a je schopná zajistit výši popisované dávky, ale především také růst regionu, který je s ekonomickou aktivitou jednoznačně spjat. Důležité je spojit demografická hlediska s hlediskem trhu práce, což je podrobněji rozebráno v sedmém oddílu této práce. Vzhledem k tomu, že je vhodné se podrobněji zabývat rozložením obyvatelstva, je potřeba určit, jaká je hustota obyvatelstva v jednotlivých okresech Jihočeského kraje, jak to prezentuje tabulka č. 1.

⁷¹ Demografická ročenka Jihočeského kraje. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB127/\\$File/40271003.XLS](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB127/$File/40271003.XLS). Cit. 2011-06-27

Tabulka 1: Hustota obyvatelstva v jednotlivých okresech

Okres	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Hustota obyvatel na km ²
Jihočeský kraj	10 056,90	638 706	63,50923
České Budějovice	1 638,60	187 799	114,6094
Český Krumlov	1 615,00	61 706	38,20805
Jindřichův Hradec	1 943,50	93 180	47,94443
Písek	1 126,80	70 673	62,72009
Prachatice	1 375,10	51 471	37,43073
Strakonice	1 032,00	70 807	68,61143
Tábor	1 325,90	103 070	77,73588

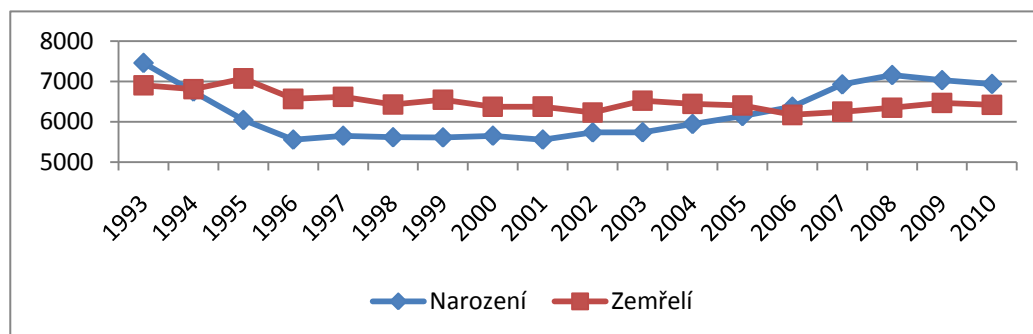
Zdroj: ČSÚ⁷², upraveno autorem, vlastní výpočty

Žlutě jsou v tabulce znázorněny okresy, které mají přímo hranici s Rakouskem nebo Německem. Samozřejmě k nim patří i České Budějovice, které úzce hraničí s Rakouskem, ale hustota obyvatelstva je zde ovlivněna městem České Budějovice. U ostatních okresů se ale jednoznačně jedná o nejnižší hodnoty hustoty obyvatelstva v kraji, což jednoznačně poukazuje na skutečnost, že se jedná o oblasti spíše venkovské s maximálně jedním větším městem. Částečnou příčinu je možné hledat v existenci chráněných oblastí jako Šumava a blanský les, kde je populace minimální, v Národním parku Šumava pak v podstatě nulová. Zároveň se však jedná o důkaz toho, že lidé se spíše stahují k městům, kde je jejich hustota největší, což souvisí i se skutečností, že je zde větší možnosti získat pracovní uplatnění. Do konfrontace se zde tak dostává potenciál příhraniční oblasti (už jen z hlediska přírodního, jak bylo naznačeno), ale zároveň je zde poměrně malý počet lidí, kteří by mohli vývoj dané oblasti vést kupředu. Nabízí se tedy otázka, zda je možné přilákat obyvatele do příhraničních oblastí, ale nejen obyvatele, především obyvatele ekonomicky aktivní, podnikatele, atd. Z hlediska demografického by tedy bylo maximálně vhodné přilákat novou populaci, především

⁷² Rozloha a obyvatelstvo podle okresů k 31.12.2010. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/110221_krajina/\\$FILE/krajina_okresy.xls](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/110221_krajina/$FILE/krajina_okresy.xls). Cit. 2011-06-28

pak mladých lidí, do oblasti venkovského příhraničí. Mladí lidé zde mohou začít podnikat, nejen v zemědělství, ale i ve službách, které mohou být spojené například s cestovním ruchem. Je vhodné se zmínit také o tom, jak to s populací v Jihočeském kraji vlastně vypadá. Hlavním tématem je přírůstek obyvatel. Pokud by zde existoval úbytek, sám o sobě by to byl problém.

Graf 3: natalita a mortalita v Jihočeském kraji v letech 1993 až 2010



Zdroj: ČSÚ⁷³, upraveno autorem

Graf 3 znázorňuje situaci v posledních 18 letech z hlediska natality a mortality. Jedná se o přirozený přírůstek, který svědčí o tom, zda je daná oblast vhodným místem pro život anebo v podstatě pouze vhodným místem pro dožití. V posledních pěti letech je sledován kladný přirozený přírůstek, což svědčí o tom, že je zde více narozených než zemřelých, což je faktor pozitivní. Na druhou stranu se úroveň kladného přirozeného přírůstku snižuje. Viníkem tohoto stavu může být např. menší zájem o život a rozšiřování rodiny v tomto kraji, zhoršení podmínek pro těhotenství a zakládání rodiny vlivem státní politiky, která rodiny podporuje méně, apod. Je mnoho faktorů, které mohou fertilitu ovlivnit. Na druhou stranu dokud bude přírůstek kladný, je možné hovořit o potenciálu kraje. Pokud se stane záporným, je potřeba přijít s takovými kroky, které povedou ke zlepšení situace a přivedou do oblasti nové lidi. Aby byl pohled na demografii Jihočeského kraje komplexnější, zde jsou další data, která se týkají přírůstků a dalších ukazatelů spojených s demografií.

⁷³ Narození a zemřelí v Jihočeském kraji v letech 1971 až 2010. Dostupné na WWW: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/narozeni_a_zemreli_v_jihoceskem_kraji_v letech_1971_2010. Cit. 2011-06-28

Tabulka 2: Demografické ukazatele Jihočeského kraje

	2007	2008	2009	2010
Sňatky	3 449	3 112	2 871	2 891
Rozvody	1 627	1 966	1 731	1 863
Narození celkem	6 940	7 173	7 048	-
- živě	6 922	7 155	7 027	6 933
- mrtvě	18	18	21	-
Potraty celkem	2 327	2 296	2 371	-
Zemřelí celkem	6 246	6 347	6 467	6 416
Přirozený přírůstek	676	808	560	517
Přistěhovalí	7 146	6 962	5 135	4 916
Vystěhovalí	4 564	4 706	4 380	4 370
Přírůstek stěhováním	2 582	2 256	755	546
Celkový přírůstek	3 258	3 064	1 315	1 063

Zdroj: ČSÚ⁷⁴, vlastní úprava

Celkový přírůstek je v posledních letech kladný, což jednoznačně svědčí o tom, že Jihočeský kraj je vhodným místem pro život, na druhou stranu se zdá, že v poslední době došlo k poklesu celkového přírůstku, což může být způsobeno – a je způsobeno – že dochází k menší migraci obyvatel než v posledních letech. Tato skutečnost může být způsobena dopady krize, neboť pro obyvatele bylo v posledních letech mnohem rizikovější cestovat do jiných města krajů, což bylo způsobeno skutečností, že jistota pracovního místa se významně snížila. Došlo tedy k poklesu migrace a lidé se začali spíše držet ve svých rodných regionech, respektive v regionech, kde žili před krizí. Pokud toto skutečně byla příčina, je možné v posledních letech očekávat opětovný nárůst a zvýšení přírůstku způsobeného přistěhováním.

Z hlediska demografického je Jihočeský kraj v situaci, která by jistě mohla mít lepší ukazatele, na druhou stranu, populace je zde starší a lze očekávat, že ještě bude stárnout, přesto zde existuje kladný přirozený přírůstek obyvatelstva, stejně jako přírůstek daný stěhováním. V Jihočeském kraji je jednoznačně potenciál v obyvatelstvu,

⁷⁴ Narození a zemřelí v Jihočeském kraji v letech 1971 až 2010. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D57F/\\$File/311011100401.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D57F/$File/311011100401.xls). Cit. 2011-06-28.

i když je bohužel trendem, že jeho velká část je již ve věku neproduktivním, což může být problémem do budoucna, kdy se do důchodového věku dostane ještě větší počet obyvatel, což souvisí se silnými ročníky, které jsou v současné době ve věkovém rozmezí 55 až 64 let. Přesto nelze situaci v Jihočeském kraji hodnotit jako kritickou, naopak je zde stále potenciál, který je možné využít, ale předpokládalo by se zapojení státu, případně státem (nebo Evropskou unií) dotovaných sdružení a projektů, které by napomohly tomu, aby se obyvatelstvo v regionu více rozprostřelo a chápalo potenciál, který se skrývá v příhraničních oblastech, v rámci cestovního ruchu, ale i v rámci spolupráce s Německem a Rakouskem, která by mohla být více využívána – s Rakouskem jsou zde stále určité nedořešené problémy, které vznikly ve chvíli, kdy byla spuštěna Jaderná elektrárna Temelín. Z demografického hlediska je však v regionu potenciál, který bude ještě dále konfrontován s ukazateli trhu práce.

Vzhledem k tomu, že práce je zaměřena především na příhraniční oblasti a na jejich nevýhody oproti ostatním oblastem, na jejich zaostávání, z hlediska demografického se nabízí jedna otázka: Je možné, že zaostávání regionů je dáno tím, že velká část populace daného regionu je situována na vesnici a nikoli ve městě? Tabulka č. 3 poukazuje na procentuální rozdělení obyvatelstva v jednotlivých okresech podle toho, zda se jedná o obyvatele žijící na venkově anebo na obyvatele, kteří žijí ve městě.

Tabulka 3: Rozdělení obyvatelstva podle jejich pobytu ve městě nebo na venkově (v %)

	2000		2002		2004		2006		2008	
	Venkov	Město	Venkov	Město	Venkov	Město	Venkov	Město	Venkov	Město
České Budějovice	29,4	70,6	30,3	69,7	31,1	68,9	31,8	68,2	32,6	67,4
Český Krumlov	50,4	49,6	51,1	48,9	51,5	48,5	52	48	52,4	47,6
Jindřichův Hradec	45,9	54,1	46	54	46,2	53,8	46,5	53,5	46,8	53,2
Písek	37	63	37	63	37,1	62,9	37,2	62,8	37,4	62,6
Prachatice	52,9	47,1	53,2	46,8	53,7	46,3	54	46	54,3	45,7
Strakonice	42,5	57,5	42,2	57,8	42,5	57,5	42,9	57,1	43,4	56,6
Tábor	34,9	65,1	34,9	65,1	35,3	64,7	35,5	64,5	35,9	64,1
Jihočeský kraj	39	61	39,3	60,7	39,8	60,2	40,1	59,9	40,6	59,4

Zdroj: ČSÚ⁷⁵, vlastní úprava

Okresy, které jsou skutečně hraničními a sousedí s Německem anebo Rakouskem, jsou tři. Mají největší podíl venkovského obyvatelstva, což jednoznačně může být příčina zaostávání okresů za ostatními. Ve venkovských oblastech se jen těžko dají rozvíjet různé formy podnikání v sekundární, ale především v terciální sféře, je zde maximálně zaměřeno na zemědělství a s ním související činnosti. Podnikání se situuje spíše do měst, s čímž navíc souvisí i skutečnost, že rozložení obyvatelstva v kraji obecně je velmi různorodé. Existuje zde jen několik větších měst, kdy na základě obyvatel jsou největší České Budějovice, Tábor a Jindřichův Hradec, v ostatních případech se jedná o města menší, která nemohou být skutečnými ekonomickými

⁷⁵ Obyvatelstvo. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/xediciplan.nsf/t/410024FB92/\\$File/31136109a22.pdf](http://www.czso.cz/xediciplan.nsf/t/410024FB92/$File/31136109a22.pdf). Cit. 2011-07-02.

centry. Například v případě okresu Český Krumlov je právě město Český Krumlov, které ale žije především z turismu, nejedná se o významnou průmyslovou oblast ani o velkého zaměstnavatele, který by byl schopen přilákat větší množství osob, jež by město vyhledávali za účelem práce. Český Krumlov pak těžko naplní poptávku po práci, a tak se lidé raději budou stěhovat do regionů, kde je větší možnost získat pracovní uplatnění – jedná se především o České Budějovice. Zároveň je kraj situován takovým způsobem, že není problém se dostat do hlavního města Prahy, kde jsou pracovní možnosti ještě větší.

Již zde je však patrný potenciál příhraničních oblastí. I když by bylo možné poměrně snadno získat českou pracovní sílu v městech okolo hranic, spolupráce mezi regiony zde příliš neexistuje a je na každém jedinci, aby si případné pracovní místo v zahraničí našel sám, a to i přesto, že by zde podpora existovat mohla, cosi na způsob výměny pracovníků, nebo společného zajištění místa pro pracovníky z druhé strany hranic. Německé obce by se s českými obcemi mohli domluvit na tom, že zajistí určitý počet pracovních míst pro druhou stranu, čímž by se zajistilo, že zde bude stále propojení mezi jednotlivými regiony, a to i mezi oblastmi, které jsou méně rozvinuté než oblasti okolo měst. Nutno říci, že rozdělení příhraničních oblastí na venkovské a maloměstské je poměrně stabilní a asi jen velmi těžko se bude měnit, a to především proto, že jsou zde skutečně rozsáhlá území, kde je příroda zachovávána ve své původní podobě, nebo alespoň v takové podobě, která je trvale udržitelná. Zároveň je nutné si uvědomit, že jsou zde i rozsáhlé zalesněné oblasti, které mohou být jen těžko urbanizované.

Vzhledem k tomu, že v příhraničních oblastech existuje velké množství venkovského obyvatelstva je zde tedy velký podíl zemědělství, bylo by vhodné spolupracovat i v rámci tohoto odvětví, a to na vyšší úrovni, kdy by se pořádala komplexnější setkání zemědělců z příhraniční oblasti, což je možné spojit s představováním nových technologií a případně také výzkumných poznatků zaměřených na venkov. Univerzity by zde mohly prezentovat výsledky svých činností, a to jak odborné veřejnosti, tak přímo zemědělcům. Byla by zde okamžitá odezva a zároveň by bylo možné podobná setkání pořádat mimo města, ale právě v oblastech,

které jsou zemědělstvím přímo dotčeny. Tím by stoupl i jejich status z hlediska kongresové turistiky.

7.3 Infrastruktura

Infrastruktura je obecně problémem, na který v Jihočeském kraji narážíme. Problémem, který byl například v Českých Budějovicích řešen tím, že byla započata výstavba splavnění Vltavy, které by v budoucnu mělo propojit České Budějovice s Prahou po cestě vodní. Na jednu stranu ano, jsou pochopitelné přínosy pro cestovní ruch, i když o jejich výši by bylo možné polemizovat, stejně jako o návratnosti takové investice, která je navíc většinově čerpána z evropských zdrojů, ale je již naprosto jasné, že takový způsob dopravy nijak neulehčí dopravě v Českých Budějovicích ani v dalších větších městech, stejně jako takový způsob dopravy nepovede ke zlepšení kvality infrastruktury kraje. Bylo by vhodné zvýšit kvalitu silnic neboť jejich největší podíl je z hlediska kvality ve II. třídě a nižší. Následující tabulky (tabulka č. 4 až č. 6) poukazují na to, jaká délka silnic dané kvalitativní třídy připadá na jednotlivé okresy Jihočeského kraje.

Tabulka 4: Silnice I. třídy v Jihočeském kraji (km silnic na 100 km² rozlohy)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Jihočeský	6,64	6,63	6,63	6,6	6,58	6,58	6,57	6,57	6,57
České Budějovice	5,11	5,11	5,11	5,11	5,11	5,11	5,07	5,07	5,07
Český Krumlov	4,27	4,27	4,27	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
Jindřichův Hradec	7,15	7,15	7,15	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
Písek	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,6	10,6	10,6
	4	4	4	4	4	4	5	5	5
Prachatice	4,8	4,73	4,73	4,87	4,73	4,73	4,73	4,73	4,73
Strakonice	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4
Tábor	7,08	7,08	7,08	6,48	6,4	6,48	6,41	6,41	6,41

Zdroj: RIS⁷⁶, upraveno autorem

⁷⁶ Infrastruktura v okresech. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/hospodarske-prostredi/infrastruktura/>. Cit. 2011-07-02

Na tabulce č. 4 je patrné, že v rámci infrastruktury v podstatě nedochází k příliš velkým změnám, alespoň pokud se silnicí I. třídy týká. Jejich délka je téměř neměnná za posledních deset let, což může svědčit o zanedbávání infrastruktury, což je spojeno i s poklesem km silnic I. třídy v některých regionech – například okres Prachatice, Tábor (i když v tomto případě to může být dáno výstavbou úseků dálnice D3) a České Budějovice. Obecně došlo k poklesu délky silnic I. třídy v Jihočeském kraji, a to zejména za poslední tři sledované roky. Na otázku, kde je nejkratší síť silnic I. třídy je jednoduchá odpověď – jedná se o příhraniční regiony Českokrumlovsko a Prachaticka. I když rozlohou se jedná o regiony nejmenší, i tak je síť poměrně řídká, a to i ve srovnání s jindřichohradeckým okresem. Na vině může být velké zalesněné území, stejně jako území chráněné, na druhou stranu, jak je v následujících tabulkách patrné, rozsah silnic II. a III. třídy není úplně malý a z hlediska revize silnic, jejich opravy a zdokonalení je zde jednoznačně potenciál, který není v současné době naplněn, což se nakonec ukazuje i v tom smyslu, že dlouhá léta plánovaná dálnice D3 je nadále spíše projektem než realizovanou realitou, která se jen částečně dotýká pouze tábořského okresu, kde v roce 2009 dosáhla délka dálnic hodnoty 1,13 km na 100 km², při rozpočítání na rozlohu celého kraje se jedná o 0,15 km na km²,⁷⁷ což však nehraje žádnou roli, neboť tato dálnice je situována jen a pouze v okrese Tábor, navíc se nejedná o úsek jednolitý, ale stále o úseky rozdělené, několikakilometrové, jejichž jedinou výhodou je skutečnost, že nepodléhají zpoplatnění dálniční známkou. Kvantita silnic nejvyšší třídy tak není v kraji příliš vysoká, ještě menší je pak – nikoli překvapivě – v oblastech příhraničních. Zde by rozhodně bylo vhodné zvažovat zdokonalování cest, které mají spojit příhraniční regiony s Německem a Rakouskem, aby bylo možné kvalitnější a rychlejší spojení. Neexistence dálnice mezi českou republikou a Rakouskem je obrovskou nevýhodou. Navíc dálnice by zjednodušila i dopravu v krajském městě, které je přetížené. Výstavba se však v současné době v podstatě zastavila a dokončení dálnice D3 je otázkou dlouhodobého plánu, nikoli plánu krátkodobého. Pokud budeme takovou variantu považovat za prioritu, nelze očekávat, že se dostane i na zdokonalování silnic druhé a třetí třídy, které jsou v podstatě pouze

⁷⁷ Infrastruktura v okresech. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/hospodarske-prostredi/infrastruktura/>. Cit. 2011-07-02

opravovány po zimních obdobích, kdy jsou silně poničené. Následující tabulka č. 5 prezentuje délku silnic II. třídy v jednotlivých okresech.

Tabulka 5: Silnice II. třídy v Jihočeském kraji (km silnic na 100 km² rozlohy)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Jihočeský	16,27	16,28	16,28	16,3	16,3	16,3	16,25	16,27	16,28
České Budějovice	17,47	17,47	17,47	17,41	17,53	17,53	17,58	17,64	17,64
Český Krumlov	11,77	11,7	11,7	11,7	11,7	11,7	11,39	11,39	11,39
Jindřichův Hradec	17,8	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,91	17,96
Písek	13,71	13,71	13,71	13,71	13,62	13,62	13,4	13,58	13,58
Prachatic	16,58	16,58	16,58	16,58	16,65	16,65	16,58	16,58	16,65
Strakonice	16,18	16,18	16,18	16,18	16,18	16,18	16,18	16,18	16,18
Tábor	19,97	19,97	19,97	20,11	20,12	20,12	20,14	20,14	20,14

Zdroj: RIS⁷⁸, upraveno autorem

Na první pohled zjišťujeme, že Českokrumlovsko je nadále oblastí, kde je velmi malá hustota silnic, a to i silnic II. třídy. V případě Prachatic je tomu již jinak a okres se dokonce dostává nad průměr kraje. Pod průměrem je teď pouze Českokrumlovsko a Písecko, ale na druhou stranu Písek má největší délku silnic I. třídy v celém kraji, což se o Českokrumlovsku jednoznačně nedá říci. Českokrumlovsko je tak obecně nejzanedbanějším okresem z hlediska infrastruktury, což dokazuje i tabulka č. 6. Obecně lze ale říci, že čím je horší kvalita silnic, tím se zvyšuje jejich délka. Do jisté míry je to samozřejmě logické, protože v některých úsecích ani není možné vystavět více kvalitní silnice, ale na druhou stranu stačí jen několik projížděk po příhraničních oblastech a je zřejmé, že silnice by zde mohly být širší a že jejich kvalita by mohla být výrazně vyšší. Délka na km² v případě silnic III. třídy je pak již výrazně vyšší a opět se ukazuje, že kvalita silnic je zde do jisté míry tristní.

⁷⁸ Infrastruktura v okresech. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/hospodarske-prostredi/infrastruktura/>. Cit. 2011-07-02

Tabulka 6: Silnice III. třídy v Jihočeském kraji (km silnic na 100 km² rozlohy)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Jihočeský	38	38	38	37,97	37,97	37,97	37,98	37,98	37,92
České Budějovice	44,11	44,11	44,11	44,04	44,04	44,04	44,07	44,01	43,94
Český Krumlov	26,94	26,87	26,87	26,75	26,75	26,75	26,87	26,87	26,87
Jindřichův Hradec	35,96	35,91	36,01	35,91	35,86	35,86	35,86	35,86	35,61
Písek	40,07	40,07	40,07	40,07	40,07	40,07	39,85	39,85	39,76
Prachatice	28,51	28,51	28,51	28,51	28,51	28,51	28,51	28,51	28,51
Strakonice	52,52	52,52	52,52	52,52	52,52	52,52	52,52	52,52	52,62
Tábor	43,78	43,93	43,93	44,07	44,08	44,08	44,04	44,05	44,05

Zdroj: RIS⁷⁹, upraveno autorem

Okresy Český Krumlov a Prachatice jsou opět těmi, které mají nejmenší počet III. třídy, což dokazuje, že je zde obecně poměrně málo hustá dopravní síť, a mnohé ze silnic se neřadí ani do jedné z výše popisovaných tříd a jejich kvalita je ještě menší. Zástupci kraje a jednotlivých obcí by měli usilovat o to, aby se dopravní infrastruktura v rámci silniční dopravy zlepšovala, což by mohlo vést k tomu, že by spojení nejen v rámci kraje, ale i v rámci přeshraniční spolupráce. Pokud ke zlepšení nedojde, doprava nadále bude trpět nedostatečnou kvalitou a také skutečností, že si řidiči budou své vozy ničit, což je odradí od častějších návštěv především pak v příhraničních oblastech.

Kromě silniční sítě je ale vhodné rozebrat síť železniční, kde v současné době je největším problémem skutečnost, že stále není kompletně dokončený IV. tranzitní železniční koridor. Ten v současné době komplikuje provoz v Českých Budějovicích, neboť započala jeho výstavba, ale kvalitní železniční spojení do zahraniční ještě nebylo plně uvedeno do provozu. V následující tabulce č. 6 je uvedeno, jaká je obslužnost železniční sítě, a to z pohledu obcí, kde je zavedena a z pohledu osob, které je schopna přepravit. Ukazatele jsou uvedeny v procentech, tedy kolik procent obcí, respektive obyvatel je železniční přeprava schopna obsloužit.

⁷⁹ Infrastruktura v okresech. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/hospodarske-prostredi/infrastruktura/>. Cit. 2011-07-02

Tabulka 6: Obsluha železniční sítě v okresech Jihočeského kraje (v %)

	Obsluha obcí	Obsluha obyvatelstva
Jihočeský kraj	28,55%	75,75%
České Budějovice	24,30%	77,36%
Český Krumlov	43,48%	73,41%
Jindřichův Hradec	27,36%	74,46%
Písek	29,87%	78,18%
Prachatice	26,15%	67,94%
Strakonice	25,00%	77,03%
Tábor	33,85%	76,86%

Zdroj: RERA⁸⁰, upraveno autorem, vlastní výpočty

V rámci železniční dopravy se dovídáme ukazatele, které jsou odlišné od hodnot, jež byly zjištěny pro silniční dopravu. Je to dáno tím, že síť je zde poměrně hustá a například v Českém Krumlově zasahuje do více jak 40% obcí, což je ve srovnání s ostatními okresy skutečně unikátní. Ale jak Jindřichohradecko, tak i Prachaticko jsou svou obsluhou z hlediska počtu obcí zhruba na průměru kraje, výrazně pod průměrem je pouze Okres České Budějovice a také Strakonice, i když, jak je patrné, Český Krumlov je skutečně výjimkou a síť je zde z hlediska počtu obcí nejhustší, což je ovšem dáno i menším počtem obcí. Zajímavější je pak již obslužnost z pohledu počtu obyvatel, u kterých je možnost je připravit. Zde už se všechny příhraniční okresy (Český Krumlov, Prachatice a Jindřichův Hradec) dostávají na hodnoty, které jsou jediné pod průměrem kraje. Znamená to tedy především to, že v Českém Krumlově mnohdy železniční síť zasahuje do menších obcí, ale některé jiné jsou vlakem nedostupné. Z hlediska železniční sítě by však bylo vhodné, aby bylo maximálně zaměřeno na její rekonstrukci, jako se tomu děje v případě přizpůsobení železnice pro IV. tranzitní železniční koridor. Některé železnice jsou již skutečně zastaralé, v některých případech zrezivělé, nemluvě pak o uvolňujících se pražcích. Podobně jako v silniční dopravě, i zde jsou ještě mezery, které by bylo vhodné doladit, aby zde existovalo kvalitnější

⁸⁰ Infrastruktura. Dostupné na WWW: http://partnerstvi.kraj-jihocesky.cz/storage/1205230178_sb_soc-eko-prof_06_infrastruktura.pdf. Cit. 2011-07-02

spojení nejen s dalšími kraji a městy České republiky, ale i s městy a obcemi v Německu a v Rakousku.

Posledním aspektem infrastruktury z hlediska dopravy je letecká dostupnost, která je v kraji obecně velmi malá. „*V kraji je jedno veřejné letiště s mezinárodním provozem (Hosín u Českých Budějovic), pět veřejných letišť pro vnitrostátní provoz (Jindřichův Hradec, Soběslav, Strakonice, Strunkovice nad Blanicí, Tábor) a tři heliporty Letecké záchranné služby (Č. Budějovice, Tábor, Jindřichův Hradec). Bývalá vojenská letiště v Plané u Č. Budějovic (dnes letiště České Budějovice má status veřejného vnitrostátního a neveřejného mezinárodního letiště s vnější hranicí)*

a v Bechyni nabízejí možnost kvalitního mezinárodního a vnitrostátního civilního provozu, o což usiluje zejména samospráva kraje a města České Budějovice.“⁸¹

Z letecké dopravy je opět naprosto vyčleněn okres Český Krumlov, v okrese Prachatice funguje letiště u obce Strunkovice nad Blanicí. Přesto ale nelze obecně hovořit o tom, že by byl Jihočeský kraj letecky dostupný, především pak v rámci přeshraniční spolupráce se jedná o variantu těžko využitelnou. Letecká doprava je zde minimálně využívána a základní důraz je kladen na dopravu silniční, která zde má maximální prostor, protože i když její síť není v některých regionech kraje tak hustá, stále se jedná o nejhustší dopravní síť v celém kraji. Je to dáno tím, že v současné době je silniční doprava nejzásadnější z hlediska přepravy osob na krátké i delší vzdálenosti.

7.4 Občanská vybavenost

Pokud se týká občanské vybavenosti, je nejprve vhodné se podívat na obecné ukazatele, které jsou v této oblasti dostupné. Jedná se o ukazatele k roku 2007, která byla v době zpracování práce dostupná. V rámci této kapitoly bude zaměřeno především na vybavenost z pohledu vzdělávacích zařízení, zdravotnických zařízení a kulturních zařízení, která jsou v daných okresech dostupná. Tabulka č. 7 prezentuje obecný náhled na vybavenost v jednotlivých okresech.

81 Infrastruktura. Dostupné na WWW: http://partnerstvi.kraj-jihocesky.cz/storage/1205230178_sb_soc-eko-prof_06_infrastruktura.pdf. Cit. 2011-07-02

Tabulka 7: Vybrané ukazatele občanské vybavenosti 2010 (v %)

	Podíl obcí					
	s MŠ	se ZŠ	s veřejnou knihovnou	se sportovním hřištěm	s poštou	připojených na kanalizační síť s ČOV
České Budějovice	47,1	31,4	80,4	77,5	32,4	44,1
Český Krumlov	65,9	53,7	90,2	75,6	53,7	82,9
Jindřichův Hradec	37	27	77	57	34	35
Písek	26,4	16,7	80,6	44,4	34,7	15,3
Prachatice	45,2	35,5	66,1	56,5	40,3	61,3
Strakonice	19,4	13,9	64,8	57,4	20,4	23,1
Tábor	21,2	18,3	66,3	64,4	26	24
Jihočeský kraj	34,3	25,3	73,7	61,6	31,9	36,2

Zdroj: ČSU⁸², upraveno autorem

Pokud se opět zaměříme na hraniční okresy Český Krumlov, Jindřichův Hradec a Prachatice, vidíme, že se vůbec nemusí jednat o oblasti, které jsou z hlediska občanské vybavenosti nejméně vybavené. Nejpatrnější je to na okrese Český Krumlov, kde vidíme, že všechny hodnoty jsou výrazně nad průměrem kraje a ve většině případů je Českokrumlovsko vybaveno lépe než Českobudějovicko, což jednoznačně svědčí o tom, že v okrese České Budějovice je primární krajské město a ostatní oblasti mohou být upozaděny. Zřejmé je to na podílu obcí s napojením na kanalizační síť s čističkou odpadních vod (ČOV). V tomto směru jsou příhraniční oblasti nejlépe vybavenými, což může být dáno i skutečností, že zde byla často zaváděna kanalizace, a to i do chatových oblastí. Velká vybavenost v celém kraji je obecně u veřejných knihoven a sportovních hřišť, což svědčí o tom, že jsou zde možnosti pro kulturu a sportovní vyžití, naopak při pohledu na ukazatele vybavenosti v oblasti vzdělání je patrné, že je zde potřeba dojíždět, ale to je samozřejmě spojeno s tím, že není možné mít školu v každé obci, což by bylo neúnosné, stejně jako naprosto neefektivní.

⁸² Občanská a technická vybavenost. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/xcl/edicniplan.nsf/t/4100253D4B/\\$File/31136109a26.pdf](http://www.czso.cz/xcl/edicniplan.nsf/t/4100253D4B/$File/31136109a26.pdf). Cit. 2011-07-04

Pokud se týká napojení na kanalizační síť s ČOV, je až zarážející, jak jsou v tomto směru okresy nevyvážené. Zde by bylo vhodné, aby obce postupovaly společně, pokud se jedná o zavádění sítě, neboť by se snížily náklady a využití kanalizace by bylo širší. Naopak poměrně vyrovnané jsou podíly pošt, i když i zde je zhruba třicetiprocentní rozmezí. Ale ukazuje se, že pošta se svými úřady šetří a vzhledem k tomu, že má v plánu snižovat stav poboček, lze očekávat, že procentní podíl v jednotlivých okresech ještě poklesne.

Nyní ale již ke konkrétnější tabulce, a to tabulce č. 8, která se zabývá zdravotnickými zařízeními v kraji, která jsou důležitá pro zajištění péče v daném regionu.

Tabulka 8: Zdravotnická zařízení v Jihočeském kraji 2009

	Lékaři	Počet obyvatel na 1 lékaře	Nemocnice	Ambulantní zařízení
České Budějovice	986	190	1	1
Český Krumlov	187	330	1	0
Jindřichův Hradec	314	297	2	1
Písek	241	293	1	0
Prachatice	156	330	2	0
Strakonice	236	300	1	1
Tábor	402	256	1	2
Jihočeský kraj	2521	253	9	5

Zdroj: RIS⁸³, upraveno autorem, vlastní výpočty

V tomto směru nelze pochybovat o tom, že České Budějovice jsou okresem a primárně městem, kde bude nejvíce zdravotnických zařízení, což je dáno už skutečností, že v krajském městě žije téměř šestina populace regionu. A v rámci těchto ukazatelů se dostáváme i opět k vzorci, který celou dobu sledujeme. Příhraniční oblasti jsou na tom hůře než ostatní regiony, což je patrné i ve chvíli, kdy se lékaři rozpočítají

⁸³ Zdravotnictví v okresech. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/vybavenost-okresu/zdravotnicka-zarizeni/>. Cit. 2011-07-04

na jednotlivé obyvatele. Počet obyvatel na jednoho lékaře je nejvyšší v Českém Krumlově i v Prachaticích. Na druhou stranu se ovšem příliš nehovoří o tom, že by zde byl zásadní problém s kapacitami, spíše se hovoří o tom, že kvalita péče je velmi různorodá. V tomto směru by se nabízel návrh pro přeshraniční spolupráci v příhraničních oblastech a vlastně v rámci celého regionu – stáže německých anebo rakouských doktorů v nemocnicích v Jihočeském kraji a naopak. Tímto by bylo možné získat potřebnou praxi. Nutno však říci, že by se jednalo o řešení, které by bylo možné zajistit pouze v rámci veřejných nemocnic, nikoli pak při soukromých praxích. Z hlediska počtu lékařů jsou tak příhraniční oblasti opět znevýhodněny, což může být v případě Českokrumlovsko a Prachaticka problém, především proto, že některé oblasti, především pak oblasti Šumavy, jsou poměrně odlehlé od větších center.

Poslední tabulka č. 9 se v rámci občanské vybavenosti Jihočeského kraje zabývá kulturními a odpočinkovými zařízeními, která jsou důležitá i z hlediska cestovního ruchu a která mohou přitáhnout turisty už jen proto, že zde existuje podobné zařízení. Tak je tomu například v případě Otáčivého hlediště, které je situované v Českém Krumlově.

Tabulka 9: Občanská vybavenost v oblasti kultury (2010)

	Stálá kina	Muzea	Galerie	Divadla	Střediska pro volný čas dětí a mládeže
České Budějovice	12	16	28	5	3
Český Krumlov	4	14	45	2	2
Jindřichův Hradec	8	5	12	1	4
Písek	6	6	10	2	2
Prachatice	8	14	5	1	4
Strakonice	8	10	6	2	5
Tábor	9	11	16	1	3
Jihočeský kraj	55	76	122	14	23

Zdroj: ČSU⁸⁴, upraveno autorem

⁸⁴ Občanská a technická vybavenost. Dostupné na WWW:
[http://www.czso.cz/xec/ediciplan.nsf/t/4100253D4B/\\$File/31136109a26.pdf](http://www.czso.cz/xec/ediciplan.nsf/t/4100253D4B/$File/31136109a26.pdf). Cit. 2011-07-04

V tomto směru v podstatě žádný okres nezaostává, pouze u Českého Krumlova jsou některé hodnoty (především galerie) vyšší než u ostatních regionů, což je dáno tím, že Českokrumlovsko je skutečně zaměřeno na turistiku a chce nabídnout klientům i v oblasti umění. Cestovní ruch a zajištění nových sportovních center, kulturních zařízení a dalších zařízení pro vyžití a relaxaci, je další možností, jak navázat styky. Centra mohou vznikat v mezinárodní spolupráci a může tak být zajištěno, že již dlouho před dokončením výstavby se o centru bude vědět nejen v dané lokalitě, ale i v ostatních zemích, které na výstavbě spolupracovali. Zde je pak důležitá reklama a spolupráce všech zainteresovaných stran.

Občanská vybavenost v příhraniční oblasti není ve všech směrech špatná, ale přesto zde existují možnosti, kterými je možné oblast i v tomto směru rozvíjet. Zde ale záleží především na samotných obcích, které by se za tímto účelem mohly spojovat ve větší celky, a to nejen na mezinárodní úrovni, ale především v rámci regionu.

7.5 Životní prostředí

Text této diplomové práce se již několikrát zabýval tím, že životní prostředí je v Jihočeském kraji jedinečné. Jsou zde velké zalesněné plochy, stejně jako plochy vodní, nelze opomenout ani rozsáhlé zemědělské plochy, které se však poslední dobou mění spíše na trvale travnaté porosty, případně jsou využívány takovým způsobem, který není pro půdu dostatečně adekvátní, stejně jako není vhodný pro zemědělství v regionu jako takovém. Přílišné pěstování řepky olejné je toho jednoznačně příkladem, nemluvě o tom, že trvale travnaté porosty mohou být sice zdrojem příjmů z Evropské unie, ale využití takové půdy je naprosto neadekvátní a neefektivní. Jedním ze způsobů přeshraniční spolupráce by tak mohlo být i předávání poznatků o tom, jak nejlépe půdu využívat, jak zajistit, aby bylo její využití efektivní, ale případně také zajistit její využívání někým jiným. V oblasti podpory a dotací na půdu, které jsou spojeny se zemědělstvím, jsou další otázky, které nejsou přímo centrem zájmu této práce. Přesto je ale vhodné si představit, jaké je rozdělení půdy v Jihočeském kraji, pokud se jednotlivých regionů týká. V tabulce č. 10 je zaznamenáno rozdělení půdy v Jihočeském kraji podle jednotlivých okresů. Rozdělení půdy je zde pouze v rámci

půdy zemědělské a nezemědělské, v následujícím textu pak bude rozdělení podrobnější, podle různého využití půdy v kraji.

Tabulka 10: Rozdělení půdy Jihočeského kraje v roce 2009 (v %)

	Zemědělská půda	Nezemědělská půda
Jihočeský kraj	49	51
České Budějovice	53	47
Český Krumlov	35,6	64,4
Jindřichův Hradec	46,8	53,2
Písek	55,6	44,4
Prachatice	36,1	63,9
Strakonice	64,7	35,3
Tábor	59	41

Zdroj: RIS⁸⁵, upraveno autorem, vlastní výpočty

Jak je patrné, nijak překvapivě jsou tři příhraniční okresy těmi, které mají největší plochu, která není zemědělsky využívána. Není to dáno tím, že se jedná o průmyslově využívané oblasti, nebo oblasti s tak hustou silniční sítí, je to dáno skutečností, že jsou zde rozsáhlé lesní porosty a další plochy, které není možné pro zemědělství využívat. Podrobnější popis bude následovat. Je zde patrné, že zde existuje určitý potenciál, otázkou je, zda je možné jej využívat. Anebo je také možné se zeptat, zda není možnost pro rozvíjení jiných oblastí, když zemědělství je v příhraničních okresech omezené.

Vzhledem k tomu, že zde existují takové podmínky, které jsou v mnoha ohledech nedostačující, a jak již bylo v práci poukázáno, není to jen v rámci životního prostředí, rozhodně zde existují možnosti, jakým způsobem uvažovat a jak následně takovou situaci vylepšit. Z hlediska životního prostředí je to kvalitnější využívání půdy v rámci zemědělství. Na druhou stranu je vhodné si uvědomit také skutečnost, že zde jsou kapacity, že životní prostředí lze využívat. To je zde velmi zachováno, především

⁸⁵ Životní prostředí v okresech Jihočeského kraje. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/zivotni-prostredi/>. Cit. 2011-07-18

pokud se týká fauny a flóry, které byly zejména v oblasti Šumavy doslova „zakonzervovány“ za minulého režimu a i nadále je v současné době pouze omezený vstup do oblasti, což je určeno skutečností, že část území Šumavy je vyhlášena Národním parkem. O tom, že je příroda skutečně důležitá, svědčí i vyhlášení dalších chráněných oblastí, konkrétně CHKO Blanský les a CHKO Třeboňsko. Ale jak již bylo řečeno, půda je zde využívána mnohem širěji. Tabulka č. 11 se zaměřuje na rozdělení nezemědělské půdy podle jednotlivých okresů Jihočeského kraje.

Tabulka 11: Procentuální rozdělení nezemědělské půdy v Jihočeském kraji

	Lesní plochy	Vodní plochy	Zastavěné plochy	Ostatní
Jihočeský kraj	73,48%	8,54%	2,06%	15,91%
České Budějovice	68,77%	11,83%	3,05%	16,35%
Český Krumlov	74,55%	6,72%	0,76%	17,97%
Jindřichův Hradec	72,90%	12,55%	1,72%	12,83%
Písek	74,24%	9,24%	3,04%	13,48%
Prachatice	81,86%	1,95%	0,94%	15,25%
Strakonice	63,87%	10,78%	4,05%	21,30%
Tábor	71,44%	8,27%	3,38%	16,91%

Zdroj: RIS⁸⁶, upraveno autorem, vlastní výpočty

Z nezemědělské půdy zabírají lesy skutečně velkou část, ve všech příhraničních oblastech je to více jak 70%, na Prachaticku dokonce přes 80%, což je pouze důkazem toho, že Šumava zde zabírá velkou část území. Pokud se týká rozdělení vodních ploch, opět je pochopitelné, že největší podíl budou mít na Jindřichohradecku a Českobudějovicku, zastavěné plochy pak zabírají pouze malé procento celkového prostoru, na rozdíl od ostatních ploch, kam patří např. skladištní a dílenské prostory, stavební místa, pozemky určené k dopravě či telekomunikaci, areály kulturních památek, hřbitovy, apod. největší potenciál je pak nutné vidět v zalesněných oblastech a vodních plochách, které především jsou využitelné, ať už z hlediska těžby, respektive

⁸⁶ Druhy nezemědělské půdy v okresech. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/zivotni-prostredi/druhy-nezemedelske-pudy/>. Cit. 2011-07-18

rybolovu, anebo jiného využití – rekreačního, sportovního, apod. Možnosti zde existují, je jen otázkou, zda budou využívány a zda je možné je využívat. V příhraničních oblastech je velké množství venkovského obyvatelstva. Venkovské obyvatelstvo většinou nemá příliš velký přehled o tom, jaké jsou jeho možnosti v rámci spolupráce s Evropskou unií, příliš se nezajímá o to, jaký je v oblasti potenciál, ale zaměřuje se především na vlastní pracovní činnost a na svůj život. Je možné v tomto směru vidět problémy, které vedou k tomu, že příhraniční oblasti jsou zaostalejší a nejsou dostatečně efektivní? Ano, jedna z odpovědí to jistě může být. V tomto směru je nutné zmínit ještě rozdělení půdy zemědělské, na jehož základě můžeme dojít dalších zajímavých závěrů. Data podílů kategorií zemědělské půdy prezentuje tabulka č. 12.

Tabulka 12: Procentuální rozdělení nezemědělské půdy v Jihočeském kraji

	Orná půda	Zahrady	Ovocné sady	Trvale travnaté porosty
Jihočeský kraj	64,20%	2,51%	0,46%	32,82%
České Budějovice	72,29%	3,25%	0,11%	24,35%
Český Krumlov	36,23%	1,62%	0,26%	61,90%
Jindřichův Hradec	68,79%	2,10%	0,08%	29,03%
Písek	75,55%	2,53%	0,26%	21,66%
Prachatice	36,72%	1,97%	1,91%	59,40%
Strakonice	69,25%	2,52%	1,23%	27,00%
Tábor	74,51%	3,15%	0,05%	22,28%

Zdroj: RIS⁸⁷, upraveno autorem, vlastní výpočty

Pokud byla nezemědělská půda především zalesněná, bylo by možné o zemědělské půdě říci, že nejvýznamnější kategorií je orná půda, ale není tomu ve všech okresech. Při pohledu na hodnoty v okresech Český Krumlov a Prachatice je na první pohled jasné, že zde „vítězí“ trvale travnaté porosty, což jednoznačně svědčí o tom, že půda zde prostě stojí, aniž by se s ní cokoli dělo. Snad kromě toho, že na

⁸⁷ Druhy zemědělské půdy v okresech. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/zivotni-prostredi/druhy-zemedelske-pudy/>. Cit. 2011-07-18

některých těchto půdách vznikají solární elektrárny, což je jednoznačně trend posledních let. Energie je samozřejmě důležitá, na druhou stranu je otázkou, zda je využití zemědělské půdy pro vytváření této energie efektivní. Ale vznik trvale travnatých porostů je spojený i s jinou skutečností. Půda v oblasti totiž často bývá vlastněna lidmi, kteří zde vůbec nemají bydliště, ale žijí například v Praze, nebo v jiné nezemědělské oblasti. Půdu drží v podstatě pouze pro to, aby ji mohli pronajímat, nebo jinak z jejího vlastnictví těžit příjmy. Takové využití půdy je skutečně efektivní pouze pro vlastníka, ale nikoli pro region. Pokud se tedy životního prostředí v Jihočeském kraji a v jeho příhraničních oblastech týká, je zde poměrně kvalitní, jsou zde rozsáhlé lesy a území, kde je jen minimum populace, na druhou stranu není životní prostředí využíváno dostatečným způsobem, kterým by mohlo. Zemědělství není v první řadě devastující činností, navíc pokud by zde byly vyšší tendence k ekonomickému zemědělství a jeho lepší podpora, životní prostředí by se větším využíváním zemědělské půdy k agrárním účelům neničilo, naopak by se půda obnovovala a mohla by přinášet regionu větší výstupy.

7.6 Trh práce

Trh práce prošel a dosud prochází procesem globalizace. V tomto globálním systému dochází k nové mezinárodní dělbě práce, která ovlivňuje výrazně trh práce i nezaměstnanost. Vzniká globální trh, na němž dominují nadnárodní společnosti, které se stávají globální sítěmi a které nemají žádné zvláštní vazby ke kterékoliv zemi, a kde je kapitál nemilosrdně organizován na základě zisků a nikoliv na základě vlastenectví.⁸⁸

Trh práce a obecně ekonomická aktivita obyvatelstva jsou velmi zásadní proměnnou, kterou je nutné v rámci rozvoje regionu sledovat. V tabulce č. 13 jsou zachyceny základní ukazatele ekonomické aktivity v letech 2007, 2008 a 2009, které svědčí o tom, že i Jihočeský kraj byl zasažen problémy, které byly spojeny s hospodářskou krizí.

⁸⁸ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*: druhé rozšířené vydání. vyd. Praha : Sociologické Nakladatelství, 1998. SBN 80-901424-9-4

Tabulka 13: Ekonomická aktivita obyvatelstva v JČK 2007 až 2009 (v tis. osob)

	2007	2008	2009
Ekonomicky aktivní populace	322,4	323,2	321,2
- zaměstnaní	311,8	314,7	307,4
- nezaměstnaní	10,6	8,5	13,7
Ekonomicky neaktivní	309,5	312,1	316,4
- důchodci	138,9	140,5	137,4
- studenti	54,8	55,2	50,5
- děti do 14 let	91,6	91,4	91,6
- ostatní	24,2	25,0	36,9

Zdroj: ČSÚ⁸⁹, upraveno autorem

Počet ekonomicky aktivního obyvatelstva se v Jihočeském kraji příliš nemění, což je dáno dlouhodobě velmi malým přírůstkem obyvatelstva, a spíše tendencí k určité stagnaci v tomto ohledu. Na druhou stranu, co se výrazně mění, je podíl zaměstnaných a nezaměstnaných. I když se ještě v roce 2008 mohlo zdát, že krize se kraje tolik nedotkne a k výraznějšímu propouštění nedojde, rok 2009 již jednoznačně poukázal, že tomu tak není a také Jihočeský kraj je zasažen zvyšujícím se počtem nezaměstnaných, stejně jako je tomu v jiných oblastech České republiky, ale obecně i v oblastech světa. 5 000 osob ztratilo práci během jednoho roku, případně tuto práci nemohlo najít, pokud se jednalo o osoby ještě nezaměstnané, tedy absolventy. Počet nezaměstnaných se tedy dostává na maximum ve třech sledovaných letech. Pokud bychom jednoduchým výpočtem podělili počet nezaměstnaných a počet ekonomicky aktivních osob celkem, dojdeme k tomu, že míra nezaměstnanosti v této době byla 4,3%. Ale v rámci nezaměstnanosti je vhodné prezentovat také nezaměstnanost a další ukazatele pro jednotlivé kraje odděleně. V tabulce č. 14 jsou tyto ukazatele rozděleny pro jednotlivé okresy a je poukázáno, jaký byl stav na trhu práce v roce 2009, tedy v době, kdy krize v zemi kulminovala nejvíce.

Tabulka 14: Nezaměstnanost v jednotlivých okresech Jihočeského kraje 2009

⁸⁹ Ekonomická aktivita obyvatelstva (VŠPS). Dostupné na WWW:
[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D526/\\$File/311011100901.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D526/$File/311011100901.xls). Cit. 2011-07-20

	Míra registrované nezaměstnanosti (%)	Nezaměstnaní celkem	Volná pracovní místa
Jihočeský kraj	7,78	27 530	1 516
České Budějovice	5,85	6 209	550
Český Krumlov	10,19	3 730	114
Jindřichův Hradec	8,26	4 059	116
Písek	8,01	3 007	159
Prachatice	7,00	2 034	155
Strakonice	8,46	3 416	306
Tábor	9,12	5 075	116

Zdroj: ČSÚ⁹⁰, upraveno autorem

Největší nezaměstnanost je sledována v okrese Český Krumlov a ani další příhraniční oblasti na tom nejsou lépe, i když je pravdou, že Prachatice se tomuto vymykají. Téměř všechny okresy, kromě Prachatic a Českých Budějovic, mají nezaměstnanost vyšší než průměr kraje, co jednoznačně svědčí o tom, že dopady zde byly téměř ve všech oblastech, kromě Českobudějovicka, které je v tomto směru ekonomickým centrem kraje a je zde snazší než v ostatních oblastech nalézt práci. Na první pohled je však patrné, že všechny příhraniční regiony jsou nezaměstnaností dotčeny a je to dáno právě tím, že se jedná o oblasti mírně zaostalé, a to ve smyslu trhu práce, který zde není dostatečně rozvinutý. V současné době by již mělo docházet ke zlepšení stavu, který vrcholu dosáhl v roce 2010, kdy byla nezaměstnanost na hodnotě 8,5%, v současné době se již uvádí nezaměstnanost v kraji na hranici 6,85%.⁹¹ Obecně lze soudit, že nezaměstnanost se bude dále snižovat, zároveň je pozitivním hlediskem, i když nikoli určujícím, že nezaměstnanost v kraji je pod průměrem celorepublikové nezaměstnanosti. Podmínky jsou zde dobré, ale je nutné si uvědomit, že výrazně se na nezaměstnanosti může podílet také skutečnost, že významné procento obyvatel pracuje

⁹⁰ Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa podle okresů k 31. 12. 2009. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/csu/2010ediciplan.nsf/t/F50030D526/\\$File/311011100901.xls](http://www.czso.cz/csu/2010ediciplan.nsf/t/F50030D526/$File/311011100901.xls). Cit. 2011-07-20

⁹¹ Míra nezaměstnanosti v Jihočeském kraji v letech 2005 až 2011. Dostupné na WWW: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/mira_nezamestnanosti_v_jihoceskem_kraji_v letech_2005_az_2011. Cit. 2011-07-20

v oblasti cestovního ruchu, což je povětšinou sezónní záležitost, která musí mít na nezaměstnanost, především pak v zimním období, vliv.

Hovoří se o tom, že Jihočeský kraj byl krajem zemědělským, ale zemědělství zde již dávno není stěžejním odvětvím. Stejně tak se hovoří o tom, že je zde velmi významný cestovní ruch – Český Krumlov, Hluboká nad Vltavou, Jindřichův Hradec, atd. Ale pokud se podíváme na tabulku č. 15, uvidíme, že ani jedno z odvětví není výrazně dominantní. Obrovský podíl má odvětví průmyslové, stavebnictví a obchod, které jsou v oblasti stěžejními. Ale i zmiňovaná odvětví – zemědělství, rybolov a cestovní ruch – mají v ekonomice regionu své nezastupitelné místo a podílejí se na produktu, který je krajem produkován. Lze tedy hovořit o tom, že se v kraji uplatňují všechna odvětví, některá jsou rozvinutější, jiná méně, podobně jako tomu bude v dalších krajích. U Jihočeského kraje ale nelze plně říci, že převažuje dané odvětví, alespoň pokud se výše výstupu týká. Pokud by „odpadlo“ odvětví cestovního ruchu, projevilo by se to v ekonomice regionu, stejně jako kdyby svou činnost zrušili zemědělci, apod.

Jak je patrné, z hlediska ekonomického je Jihočeský kraj poměrně širokou základnou pro veškerá odvětví ekonomiky a na jejich bázi by bylo možné stavět spolupráci s příhraničními regiony v Německu a Rakousku. Ve chvíli, kdy je do zahraničí tak blízko, byla by spolupráce na místě a mohla by být přínosná pro všechny strany.

Tabulka 15: Zaměstnaní podle odvětví v letech 2007 až 2009 (v %)

	2007	2008	2009
Zemědělství, lesnictví, rybářství	5,96%	5,71%	5,16%
Těžba a dobývání	0,45%	0,27%	0,20%
Zpracovatelský průmysl	28,18%	29,26%	27,64%
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	1,07%	1,37%	1,40%
Zásobování vodou, činnosti související s odpady	1,04%	0,97%	1,22%
Stavebnictví	11,60%	10,25%	9,79%
Velkoobchod a maloobchod	11,19%	12,07%	12,04%
Doprava a skladování	5,99%	5,72%	5,79%
Ubytování, stravování a pohostinství	4,02%	3,83%	3,73%
Informační a komunikační činnosti	1,78%	1,65%	2,05%
Peněžnictví a pojišťovnictví	1,82%	2,10%	1,82%
Činnosti v oblasti nemovitostí	0,22%	0,38%	0,49%
Profesní, vědecké a technické činnosti	3,18%	3,31%	2,97%
Administrativní a podpůrné činnosti	2,12%	2,01%	1,93%
Veřejná správa a obrana	6,72%	7,16%	6,79%
Vzdělávání	5,92%	4,96%	5,09%
Zdravotní a sociální péče	5,81%	6,19%	6,17%
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,23%	1,03%	1,23%
Ostatní činnosti	1,65%	1,75%	1,90%

Zdroj: ČSÚ⁹², upraveno autorem

Je otázkou, v jakém směru by bylo možné začít spolupráci, ale pokud se týká ekonomických odvětví, na první pohled zaujme doprava. Bylo by možné spolupracovat na stavbě silnic a dálnice? Stejně tak se nabízí kulturní a rekreační činnost, které budou rozebrány dále. Za zmínku by jistě stála i komplexnější spolupráce univerzit, kdy sice jsou možné pobyty na zahraničních univerzitách, ale Jihočeská univerzita by měla být schopna zajistit pobyty vlastními silami, například v rámci komplexnějšího výměnného

⁹² Zaměstnaní v NH podle odvětví CZ-NACE (VŠPS). Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D55F/\\$File/311011100905.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D55F/$File/311011100905.xls). Cit. 2011-07-20

programu, který zde ve větší míře neexistuje. Potenciál zde existuje, ale je otázkou, zda bude využit a zda je zde prostředí pro jeho využití.

7.7 Cestovní ruch

Jihočeský kraj patří k nejvýznamnějším destinacím cestovního ruchu v České republice. Regionu konkuruje pouze Praha, jež je v tomto ohledu jedinečná, Karlovarský kraj vyhlášený po celé Evropě svými termálními prameny a také Jihomoravský kraj, kde je častou destinací Brno, vinařské oblasti a také oblasti lázeňské. Jak již bylo prezentováno v rámci ekonomické aktivity oblasti, cestovní ruch patří k odvětví, které má svůj ekonomický podíl, ale zároveň odvětví, které je pro některá města a obce velmi významné. Český Krumlov žije v podstatě pouze z cestovního ruchu, stejně tak v létě ožívají i další města jako Prachatice, Strakonice, Rožmberk nad Vltavou. V obdobích mimo sezónu města zejí prázdnotou, což rozhodně ukazuje, že jsou zde nedostatečná pracovní místa, navíc není nic neobvyklého, že v rámci zajištění si práce, obyvatelé cestují do větších měst – např. do Českých Budějovic nebo i za hranice. Cestovní ruch je tedy rozhodně přínosem, ale je potřeba vidět jeho sezónnost.

Cestovní ruch ale má rozhodně tradici a sílu, což dokazuje i následující text: *„Zámek v Hluboké nad Vltavou s naprostým přehledem zvítězil ve 2. ročníku soutěže o nejatraktivnější turistickou nabídku v Česku. Čtenáři portálu kromě samotné krásy Hluboké ocenili fakt, že interiéry zámku jsou otevřené po celý rok. Zámecký areál nabízí řadu doprovodných programů a turisté mohou v blízkém okolí navíc využít i širokou nabídku sportovních a kulturních aktivit. Z jižních Čech se do první desítky probojoval ještě hrad Rožmberk, figurující na sedmém místě celostátní tabulky, s unikátní prohlídkou interiérů a vyhlídkou z hradní věže. Úspěch Jihočechů podtrhl i fakt, že akcí roku 2010 se podle hlasování čtenářů portálu staly Slavnosti pětilisté růže v Českém Krumlově.“*⁹³ I v době krize je tedy cestovní ruch, alespoň ten místní, nadále formou ekonomické aktivity, která přináší finanční prostředky do oblasti, i když samozřejmě je

⁹³ Ohlédnutí za cestovním ruchem Jižních Čech. Dostupné na WWW: <http://www.mistnikultura.cz/ohlédnutí-za-cestovním-ruchem-jiznich-cech>. Cit. 2011-07-21

nutné počítat s tím, že muselo dojít k poklesu aktivity turistů. V posledním období ale již dochází k tomu, že krize doznívá, což je nutné pro cestovní ruch využít. O tom, že je cestovní ruch v Jihočeském kraji skutečně na vysoké úrovni, svědčí i tabulka č. 16, která porovnává všechny kraje a počet domácích hostů, kteří se zde ve vybraných čtvrtletích ubytovali.

Tabulka 16: Počet domácích hostů podle krajů ve 2. polovině 2010

	3. čtvrtletí 2010	4. čtvrtletí 2010
ČR celkem	2 226 828	1 077 483
Hlavní město Praha	153 298	180 741
Středočeský kraj	189 152	89 214
Jihočeský kraj	337 562	68 973
Plzeňský kraj	137 539	50 317
Karlovarský kraj	78 066	44 129
Ústecký kraj	80 305	34 295
Liberecký kraj	191 677	68 494
Královéhradecký kraj	210 053	88 687
Pardubický kraj	108 266	45 745
Vysočina	109 149	52 510
Jihomoravský kraj	269 092	124 132
Olomoucký kraj	91 067	58 916
Zlínský kraj	139 750	80 199
Moravskoslezský kraj	131 852	91 131

Zdroj: ČSÚ⁹⁴, upraveno autorem

Ve třetím čtvrtletí, které je obecně nejsilnější sezónou v rámci cestovního ruchu, je pro Jihočeský kraj velmi silným obdobím, které je následováno propadem ve čtvrtletí čtvrtém, které je ale obecně velmi slabým obdobím. I nadále si ale Jihočeský kraj v konkurenci ostatních krajů drží své významné postavení a vítá velké množství

⁹⁴ Hosté (kraje ČR, absolutně, indexy). Dostupné na WWW: http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ccru021011_211.xls. Cit. 2011-07-21

domácích turistů. Hodně jich přichází v prosinci, kdy v příhraničních oblastech již může začínat lyžařská sezóna, ale stejně tak je zde oslavován konec roku.

Pokud se týká obecně trendů, které jsou v Jihočeském kraji v rámci cestovního ruchu v současné době zřejmé, a pokud je zaměřeno obecně na silné stránky tohoto regionu, je možné shrnout následující body:

- zaměření na různé oblasti cestovního ruchu – rozvíjí se možnosti pro cestovní ruch z hlediska cykloturistiky, zimních sportů, ale i kulturních akcí, apod., rozšiřují se plochy pobytové i rekreační,
- Jihočeský kraj netrpí výraznějším úbytkem turistů, region je zajímavý pro hosty i v současné době, kdy obecně došlo k poklesu přenocování a návštěv při cestovním ruchu,
- Jihočeský kraj využívá potenciál pro cestovní ruch, který zde existuje,
- hlavním obdobím pro cestovní ruch v jižních Čechách je třetí kvartál, což je dáno skutečností, že v tomto období lidé nejvíce čerpají dovolenou a je možné ve větší míře provozovat pěší turistiku, ale hlavně jsou znovu prováděny aktivity, které v podstatě nejsou v zimních měsících možné – cykloturistika, chatová turistika, sjíždění vodních toků, cestování za koupáním, apod.,
- zaměření zejména na domácí klientelu, která tvoří velkou část návštěvníků v Jihočeském kraji.

Trendy zde existují a například v rámci cestovního ruchu je velmi důležité si uvědomit, že zde dochází k rozvoji zimního turismu, který například v oblasti Lipenska není právě tradičním, alespoň ne v takové míře, v jaké k němu dochází na vrcholu Kramolín, z kterého se stalo lyžařské středisko, které může pojmout velké množství turistů, a to i přesto, že se nejedná o horu, která by mohla nabídnout zajímavý terén i náročnějším lyžařům. Přesto je zde vidět, že možnosti zde existují. Velmi přínosná by byla spolupráce soukromého sektoru, například na bázi cestovních kanceláří, které by pořádaly zájezdy na Kramolín s tím, že den nebo dva by se organizoval výjezd do Rakouska a zde by se pořádalo lyžování. A mohlo by tomu být i naopak v Rakousku. Soukromý sektor by se takto podporoval a zároveň by došlo i k podpoře regionu, který by se tak mohl stát známějším a ještě vyhledávanějším. Z hlediska cestovního ruchu má Jihočeský kraj co nabídnout, a příhraniční oblasti nejsou výjimkou, spíše naopak.

Z hlediska cestovního ruchu region není vůbec slabý a není možné říct, že by v tomto směru příhraniční oblasti zaostávali, i když samozřejmě určité nedostatky by se zde nalézt daly. Přesto se jedná spíše o ostatní odvětví, která jsou v tomto směru málo podporovaná, málo rozvinutá a je o ně v příhraničních oblastech malý zájem, protože zde prostě není dostatek lidí, příležitostí a možností, jak tuto situaci změnit.

Shrnutí

Výsledky a závěry této diplomové práce vycházejí především ze sedmé kapitoly, která se maximálně snažila rozebrat problematiku příhraničních oblastí z různých pohledů. Právě tyto pohledy jsou zde shrnuty, aby následně mohlo dojít k tomu, že budou odvozena eventuelní doporučení a řešení, která by bylo možné v příhraničních oblastech zavést, anebo alespoň bude upozorněno na to, kde jsou hlavní problémy, které je potřeba odstranit. Výsledky se chtějí zaměřit skutečně především na shrnutí těch nejdůležitějších údajů, které byly v textu zjištěny.

SWOT analýza

V této práci provedená SWOT analýza poukázala na skutečnost, že jsou zde silné stránky (blízkost Německu, Rakousku), růst počtu obyvatel, samostatnost z pohledu cestovního ruchu. Jihočeský kraj je bohatým územím z hlediska kulturního, historického, stejně jako přírodního a krajinného. Ale i přesto, že se jedná o území, které má silné stránky, slabými stránkami jsou obrovské rozdíly venkova a měst, nedostatek kvalifikované pracovní síly, nedostatečná spolupráce se zahraničními regiony, špatná infrastruktura. Vzhledem k tomu, že zde existují slabé stránky, je potřeba si dát pozor na další ohrožení, která se mohou projevit – snížení finančních prostředků z EU, zpřísnění legislativy v chráněných oblastech, nedostatečná spolupráce mezi soukromým a veřejným sektorem – firmami a obcemi. Přesto, že zde existují ohrožení, je nutné vidět i příležitosti, jež je možné využít. Cestovní ruch se neustále vyvíjí, je potřeba se adaptovat na nové trendy. Existují určité investiční impulsy,

kterých je možné využívat a přilákat nové investory. Oblast má obrovský přírodní potenciál, který je možné využít.

Demografická situace

Demografická situace kopíruje křivku, která je v celé České republice a která znamená, že silné ročníky se pomalu dostávají do důchodového věku, což se musí promítnout ve veřejných financích. Přírůstek je kladný, ale poměrně nízký. Nejzásadnějším problémem ale je skutečnost, že v příhraničních regionech je téměř polovina obyvatelstva z venkova, což představuje problém hlavně ve smyslu rozvoje regionu – venkov má omezené pracovní možnosti, ekonomická aktivita je odkázána v podstatě pouze na zemědělství, řemesla a případně určité formy cestovního ruchu. V tomto směru by měl stát maximálně podporovat venkov, zajímat se o jeho potřeby a případně nabídnout takovou podporu, která bude pro venkov jedinečná, nikoli pouze v rámci zemědělské činnosti, ale i pro rozvoj dalších oblastí. Venkov nemá tolik co nabídnout jako města, proto je potřeba odhalit jeho silné stránky a soustředit se na ně.

Infrastruktura

Jedním z hlavních problémů v kraji, je infrastruktura. Je nedostatečná, a to ve všech třech nejdůležitějších oblastech. Dálnice v kraji nadále neexistuje, stav silnic v příhraniční oblasti je velmi špatný, jedná se zejména o silnice III. třídy, případně ještě horší kvality – jejich síť je nejhustší. Nevyhovující je také železniční síť, která je v příhraničních oblastech poměrně hustá, ale již nekvalitní – je zastaralá a potřebuje výrazně renovovat, a to nikoli pouze pokud se týká kolejiště, ale i nádražních budov. Letecká doprava má minimální zastoupení, pokud se týká oblasti příhraniční, pak v podstatě nulové. Vodní doprava se rozvíjí v Českých Budějovicích, v případě příhraničních oblastí se jedná pouze o sjíždění řek během turistické sezóny.

Nedostatečně kvalitní silniční a železniční síť jsou velmi omezujícím prvkem, především proto, že zde neexistuje kvalitní napojení na blízké Rakousko a Německo.

Kdyby byla dopravní síť v lepším stavu, byla by doprava rychlejší a region a jeho jednotlivé části dostupnější, především pokud by byla vystavěna dálnice.

Občanská vybavenost

Občanská a technická vybavenost není v příhraničních oblastech nedostatečná, naopak v některých aspektech jsou na tom příhraniční okresy dokonce lépe než okresy ostatní. Týká se to například připojením na kanalizační síť s čističkou odpadních vod, kdy nejvíce obcí je na ni napojeno na Českokrumlovsku, nejméně pak na Písecku. Ani v jiných kategoriích občanské vybavenosti (vzdělání, sport, knihovny) nejsou příhraniční oblasti pod průměrem. Problémem však může být nedostupnost lékařské péče v odlehlých oblastech okolo hranic. Velký počet osob na jednoho lékaře je nejvyšší v příhraničních oblastech.

Životní prostředí

Životní prostředí, pokud by se měla charakterizovat jeho kvalita, je dobré a zhoršuje v okolí větších měst. Na druhou stranu jsou zde však území, která jsou jen velmi málo narušena lidskou činností, a zatížení životního prostředí je minimální. V tomto směru je Jihočeský kraj velmi jedinečný.

Využívání možností životního prostředí je nedostatečné, především z pohledu zemědělství, kdy velké plochy leží ladem. Až příliš velká část půdy v příhraničních oblastech je nezemědělského charakteru – způsobeno skutečností, že velkou část zabírají lesy. Na této skutečnosti se těžko něco změní, ale pokud se jedná o zemědělskou půdu, tak na Českokrumlovsku a Prachaticku, je 60% evidováno jako trvale travnaté porosty, což je jednoznačné nevyužití kvalitní zemědělské půdy, které je způsobeno nesmyslným pronajímáním za účelem zisku, nikoli zkvalitňování půdy, anebo snahou získávat dotace z EU.

Trh práce

Vyšší nezaměstnanost v příhraničních oblastech jednoznačně ukazuje na to, že je zde vysoký podíl venkovského obyvatelstva, stejně jako nedostatek pracovních míst – na Českokrumlovsku je rozdíl mezi pracovními pozicemi a nezaměstnanými osobami největší. Svědčí to o skutečnosti, že práce je zde sezónního charakteru a výběr poměrně úzký. Pracovní místa v širších oborech je možné zajistit pouze ve větších městech, v Jihočeském kraji jsou to především České Budějovice, případně Tábor a Jindřichův Hradec. Pracovních míst bude nedostatek, pokud se nezvýší různorodost ve všech oblastech. V příhraničí je to však velmi komplikované a lze očekávat, že se situace příliš měnit nebude. Trh práce je zde omezený.

Cestovní ruch

Cestovní ruch je devizou Jihočeského kraje a příhraniční oblasti v tomto směru nejsou nijak výrazně ochuzeny o příliv turistů. Český Krumlov je jednou z nejvyhledávanějších lokalit v České republice, ale stejně tak je tomu i v rámci dalších měst, která se v okrese nacházejí. Problém s cestovním ruchem je sezónnost. Zároveň, i když je zde cestovní ruch na dobré úrovni, služby je možné vždy zlepšovat, ale již v dnešní době mohou příhraniční oblasti nabídnout vše od kultury přes sportovní vyžití, poznávání památek až po relaxační rekreaci.

8 Diskuze

Autoři Jeřábek a Dokoupil⁹⁵ ve své práci konstatují, že demografie českého pohraničí se mění. V současnosti dochází k tomu, že největší část obyvatelstva je v produktivním věku, ale současně se objevuje negativní faktor, vyplývající ze skutečností, že se zde rodí málo dětí. S tímto tvrzením nelze než souhlasit. Já jsem ovšem ve své práci šla ještě o něco dále a všimla jsem si, že již nyní dochází k tomu, že v oblastech příhraničního venkova se výrazně zvyšuje průměrný věk. Tento jev je dán nejen tím, že se zde rodí málo dětí, ale také tím, že se rodiny stěhují do měst a na venkově zůstávají lidé starší, kteří zde mnohdy jen dožívají.

Tento demografický problém ovšem není jediný, který způsobuje oslabování možností příhraničí, ale vyskytují se zde i další faktory. Dle mého názoru je naprosto nezbytné, aby byly aktivně vyvíjeny činnosti – nikoli pouze upozorňování na problém – , které povedou ke zlepšení stavu infrastruktury. Infrastruktura je problémová zejména v dopravě, a proto je nezbytné zlepšit dopravní situaci a dopravní síť obecně. Tento názor sdílí i autorka Wildmannová, která uvádí: „Podmínkou plnohodnotného rozvoje těchto území (míněna jsou území příhraniční) musí být zajištění dobré dostupnosti veřejných služeb prostřednictvím kvalitní veřejné dopravy a postupné zlepšování stavu technické infrastruktury v těchto obcích.“⁹⁶ Já se rovněž domnívám, že bez kvalitní silniční sítě a železniční sítě a bez vybudování dálnice není možné přilákat dostatek investorů, alespoň ve srovnání s potenciálem, který tyto oblasti nabízejí.

Zich poukazuje na zásadní skutečnost, že příhraniční oblast není odříznutá od světa, ale má své kontakty v sousedící zemi, které je možné prohloubit. Konkrétně uvádí: „Rozdílné ekonomické a kulturní podmínky sousedících zemí skýtají různé možnosti řešení místních aktuálních sociálních, ekologických a dalších problémů, umožňují přístup k vytváření společných projektů a přístup k prostředkům fondů EU apod.“⁹⁷ Z mého pohledu je naprosto nezbytné, aby si sousední oblasti různých států uvědomily, že kontakt a spolupráce s druhou stranou nabízí ohromné příležitosti. Se

⁹⁵ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3

⁹⁶ WILDMANNOVÁ, M. *Zaměření veřejné správy pro NUTS II Jihočeský kraj a Vysočina*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2009. 275 - 276 s.

⁹⁷ ZICH, F. *Přehrániční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. ISBN 978-80-7414-092-1

Zichem je možné naprosto souhlasit s existující diverzitou, ale zároveň je nutné zohlednit, že zde existuje řada společných zájmů – např. zvýšení zaměstnanosti, zatraktivnění destinací cestovního ruchu, zachování krajiny, apod. Sousední oblasti tak skutečně mohou profitovat z toho, že se jedná o odlišné regiony, ale stejně tak i z toho, že v jejich zájmu je společné plnění společně stanovených cílů. I sám Zich⁹⁸ si to uvědomuje a doplňuje, že společné úsilí příhraničních oblastí může vést k rozvoji turistiky, podnikání, sportu, apod. Já jen doplním, že dle mého názoru jsou zde i méně tradiční oblasti, v nichž mohou sousední příhraniční oblasti spolupracovat – např. při zajišťování bezpečnosti, vzájemné pomoci v požární ochraně nebo ve zdravotnictví.

⁹⁸ ZICH, F. *Přehrániční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. 20s. ISBN 978-80-7414-092-1

9 Závěr

Cíl práce byl na začátku definován jako „zhodnocení situace socioekonomického rozvoje, stanovení příčin úpadku a jejich přetrvávání v příhraničních regionech“. Současná situace příhraniční oblasti Jihočeského kraje není situací kritickou, ale nelze hovořit ani o tom, že by situace byla v pořádku. Hlavními problémy jsou ekonomická odvětví, která jsou situována především do měst (průmysl, služby, apod.) a nemají možnost se na venkově (v příhraničí) uplatnit. Je zde nedostatek pracovních míst a lidé jezdí za prací do větších měst, případně za hranice. I přesto, že je zde velmi blízký kontakt s Německem a Rakouskem, není více využíván, což je jednoznačně chyba. Vzhledem k tomu, že v současné době existují operační programy, které se přímo zabývají přeshraniční spoluprací, bylo by vhodné nacházet témata – a to i na krajské úrovni – která by bylo možné pomoci finančních prostředků z Evropské unie řešit a dotovat. Taková forma spolupráce přinese výhody oběma stranám, navíc peníze nebudou plynout přímo ze zdrojů regionu, ale ze zdrojů vnějších. Rozvoj na základě fondů EU je jedním ze směrů, kterým by bylo vhodné se vydat, aby došlo ke snižování regionálních rozdílů.

Druhou možností, jak pomoci příhraničním regionům a pokusit se smazat rozdíly, které zde existují, jsou investice. Investovat může stát, mohou i místní podnikatelé, ale pokud se má investovat ve větším, je potřeba investorské jednání určitým způsobem podpořit – investičními pobídkami, anebo nepřímo výstavbou dostatečné infrastruktury a zajištění provozu. Jihočeský region je regionem, který je přímo napojen na Rakousko a Německo, přesto zde neexistuje dálnice, není hotový železniční koridor a zároveň zde neexistuje mezinárodní letiště, které by mělo status pro přistávání i proclení letů. Otázkou zůstává, jak je možné se dostat do některých oblastí, když jsou zde pouze silnice III. třídy. V tomto směru Jihočeský kraj, který je jinak oblastí bohatou na přírodní krásy, oblastí málo znečištěnou a kulturně a historicky zajímavou, zaostává. A to i v cestovním ruchu, který je doménou kraje. Český Krumlov je nejnavštěvovanějším místem, ale proč se zde budou lidé zdržovat déle než několik málo dní? Často se jedná pouze o jednodenní zájezdy. Není zde dostatečně zajímavá

nabídka, i když by možnosti byly. Podpora cestovního ruchu a snaha podpořit investice by mělo být to, co bude určovat další nasměrování kraje v následujících letech.

Kraj byl poměrně málo dotčen krizí, proto nemá tak špatnou výchozí pozici. Musí zde však dojít k nějaké snaze. Zaostávání v poskytování investičních pobídek, nedostatečné rozvíjení cestovního ruchu, zastavení výstavby nové dopravní infrastruktury a její zlepšování. Toto všechno jsou faktory, které by mohly zapříčinit stagnaci kraje a to by bylo nepříjemným úkazem. Příhraniční oblast je v úpadku. Je nutné se jí na krajské úrovni, ale i na úrovni měst věnovat. Podporovat ji, přilákat nové investory a snažit se získat maximum turistů.

10 Summary

The aim of the thesis is an assessment of the socio-economic development, determining the causes of decline and its persistence in the border regions. Specification of the border regions and determining the strengths and weaknesses of the South Bohemian region are partial targets of the thesis. There are proposed possible solutions that would be suitable for the comprehensive development of the region.

Cross-border cooperation and socio-economic development are important issues of Czech regions located on the borders with other EU countries. One of these regions is the South Bohemia region, the thesis is focused on.

The results and conclusions of the thesis are based primarily on the seventh chapter, which analyses the issue of border areas from different perspectives. The current situation of the border region of South Bohemia is not critical, but you can not even talk about that situation would be fine. The main problems concern to economic sectors that are located mainly in cities (industry, services, etc.) and they have no opportunity to assert in the country. There is a lack of job and people go to work to larger cities or abroad. Even though there is a very close contact with Germany and Austria, is no so drawn on, which is clearly a mistake.

In my opinion, the problem should be in the process of solving - not just addressing it. This point is absolutely necessary. Infrastructure is a problem particularly in transport, and therefore it is necessary to improve traffic and transport network in general. This view is shared by the author Wildmanová, which states: "The condition of full development of the territory (meaning the border area) must be to ensure good availability of public services through quality public transport and the gradual improvement of the technical infrastructure in these communities." I also believe that a good road network, rail network and construction of highways is important to attract enough investors, at least compared with the potential that these areas can offer.

Another possibility how to help the border regions with elimination of the existing differences, are investments. The government, local entrepreneurs can invest, but if it is necessary to invest more than usual, it is convenient to encourage it in many

different ways - investment incentives, or by the indirect construction of sufficient infrastructure and ensuring the operation.

The county was relatively little affected by the crisis, so that is why there is not so bad starting position. But there must be some effort. Investment incentives, development of tourism, construction of new transport infrastructure and its improvement.

These are all factors that could cause stagnation in the region and it would be unpleasant phenomenon. Border areas decline. Is it necessary to deal with the region at both regional and also at the municipal level. To encourage it to attract new investors and try to get as many tourists as possible.

11 Přehled použité literatury

Tištěné zdroje

1. BLAŽEK, J. *Teorie regionálního rozvoje: nástin-kritika-klasifikace*. 2. Vydání. Praha: Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5
2. DURDISOVÁ, J. a kol. *Sociální politika v ekonomické praxi*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. 246 s. ISBN 80-245-0850-8
3. FALTOVÁ LEITMANOVÁ, J. a kol. *Ekonomický rozvoj Jihočeského kraje*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2004. 66 s. ISBN 80-01-03179-9
4. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 2. vydání. Praha: Portál, 2009. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4
5. HRABÁNKOVÁ, M., VOSEJPKOVÁ, M., *Regionální management*. České Budějovice: ZF JU, 2002. 79 s. ISBN 80-7040-564-3
6. JEŽEK, J. *Aplikovaná geografie města*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004. 151 s. ISBN 80-7043-275-6.
7. JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *České pohraničí*. Praha: Academia, 2004. 327 s. ISBN 80-200-1051-3
8. Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 4. Vydání. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Čeněk, 2004. 455 s. ISBN 80-86473-80-5
9. KREJČÍ, T. *Regionální rozvoj: teorie, aplikace, regionalizace*. Brno: Mendelova univerzita, 2010. 155 s. ISBN 978-80-7375-414-3
10. MAIER, G., TODTLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika*. Bratislava: Elita, 1997. 237 s. ISBN 80-8044-044-1.
11. MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém: druhé rozšířené vydání*. vyd. Praha : Sociologické Nakladatelství, 1998. 172 s. ISBN 80-901424-9-4
12. WILDMANNOVÁ, M. *Zaměření veřejné správy pro NUTS II Jihočeský kraj a Vysočina*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2009. 507 s.

13. WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha: VŠE Praha, 2003. 326 s. ISBN 80-245-0517-7
14. ZICH, F. *Přeshraniční vlivy v českém pohraničí : (přeshraniční spolupráce v pohraničí jako evropeizace zdola?)*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2007. 282 s. ISBN 80-7044-931-8
15. ZICH, F. *Přeshraniční vlivy působí v českém pohraničí*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. 189 s. ISBN 978-80-7414-092-1
16. ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika*. 1. Vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. 146 s. ISBN 80-210-3359-2

Internetové zdroje

1. *Jihočeský kraj*. Český statistický úřad, 2011. [on-line]. [cit. 07.04.2011]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/kraj_jihocesky.
2. *Charakteristika kraje*. [on-line]. [cit. 08.04.2011]. Dostupné z WWW: <http://invest.kraj-jihocesky.cz/cz/page/profil-jihoceskeho-kraje>.
3. *SWOT analýza*. [on-line]. [cit. 07.04.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/rozsirena-swot-analyza.html>.
4. *Operační program příhraniční spolupráce Česko-Rakousko*. [on-line]. [cit. 08.04.2011]. Dostupné z WWW: http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5Bid_v%5D=1289&par%5Blang%5D=CS.
5. *Co přináší program Interreg?* [on-line]. [cit. 07.04.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-prinasi-program-interreg-ivc.aspx>.
6. *Financování z PHARE*. [on-line]. [cit. 07.04.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Iniciativy-Společenství/Interreg-IIIB-CADSES/Zdroje-financovani/Financovani-z-Phare>

7. *Demografická ročenka Jihočeského kraje*. [cit. 27.06.2011]. Dostupné z WWW:
[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB127/\\$File/40271003.XLS](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB127/$File/40271003.XLS).
8. *Rozloha a obyvatelstvo podle okresů k 31.12.2010*. [on-line]. [cit. 28.06.2011].
Dostupné z WWW:
[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/110221_krajina/\\$FILE/krajina_okresy.xls](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/110221_krajina/$FILE/krajina_okresy.xls)
9. *Demografická ročenka Jihočeského kraje*. [on-line]. [cit. 27.06.2011]. Dostupné
z WWW:
[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB127/\\$File/40271003.XLS](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB127/$File/40271003.XLS)
10. *Narození a zemřelí v Jihočeském kraji v letech 1971 až 2010*. [on-line]. [cit.
28.06.2011]. Dostupné z WWW:
http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/narozeni_a_zemreli_v_jihoceskem_kraji_v letech_1971_2010
11. *Obyvatelstvo*. [on-line]. [cit. 02.07.2011]. Dostupné z WWW:
[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/110221_krajina/\\$FILE/krajina_okresy.xls](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/110221_krajina/$FILE/krajina_okresy.xls)
12. *Charakteristika Jihočeského kraje*. [on-line]. [cit. 28.06.2011]. Dostupné
z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/jihocesky-kraj/charakteristika-jihoceskeho-kraje/1000923/40978/>
13. *Infrastruktura v okresech*. [on-line]. [cit. 02.07.2011]. Dostupné z WWW:
<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/hospodarske-prostredi/infrastruktura/>
14. *Infrastruktura*. [on-line]. [cit. 02.07.2011]. Dostupné z WWW:
http://partnerstvi.kraj-jihocesky.cz/storage/1205230178_sb_soc-eko-prof_06_infrastruktura.pdf
15. *Občanská a technická vybavenost*. [on-line]. [cit. 04.07.2011]. Dostupné z WWW:
[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/110221_krajina/\\$FILE/krajina_okresy.xls](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/110221_krajina/$FILE/krajina_okresy.xls)

16. *Zdravotnictví v okresech*. [on-line]. [cit. 04.07.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/vybavenost-okresu/zdravotnicka-zarizeni/>
17. *Životní prostředí v okresech Jihočeského kraje*. [on-line]. [cit. 18.07.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/zivotni-prostredi/>
18. *Druhy nezemědělské půdy v okresech*. [on-line]. [cit. 18.07.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/zivotni-prostredi/druhy-nezemedelske-pudy/>
19. *Druhy zemědělské půdy v okresech*. [on-line]. [cit. 18.07.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/zivotni-prostredi/druhy-zemedelske-pudy/>
20. *Ekonomická aktivita obyvatelstva (VŠPS)*. [on-line]. [cit. 20.07.2011]. Dostupné z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D526/\\$File/311011100901.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D526/$File/311011100901.xls)
21. *Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa podle okresů k 31. 12. 2009*. [on-line]. [cit. 20.07.2011]. Dostupné z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D526/\\$File/311011100901.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D526/$File/311011100901.xls)
22. *Míra nezaměstnanosti v Jihočeském kraji v letech 2005 až 2011*. [on-line]. [cit. 20.07.2011]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/mira_nezamestnanosti_v_jihoceskem_kraji_v_letech_2005_az_2011. Cit. 2011-07-20
23. *Zaměstnaní v NH podle odvětví CZ-NACE (VŠPS)*. [on-line]. [cit. 20.07.2011]. Dostupné z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D55F/\\$File/311011100905.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F50030D55F/$File/311011100905.xls)

24. *Ohlédnutí za cestovním ruchem Jižních Čech*. [on-line]. [cit. 21.07.2011].
Dostupné na WWW: <http://www.mistnikultura.cz/ohlédnutí-za-cestovním-ruchem-jiznich-cech>
25. *Hosté (kraje ČR, absolutně, indexy)*. [on-line]. [cit. 21.07.2011]. Dostupné z
WWW: http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ccru021011_211.xls
26. *Osm důvodů proč investovat v Jihočeském kraji*. [on-line]. [cit. 28.07.2011].
Dostupné z WWW: <http://invest.kraj-jihocesky.cz/cz/page/proc-investovat-v-jihoceskem-kraji>
27. *Fondy a programy EU 2007-2013*. [on-line]. [cit. 28.07.2011]. Dostupné z WWW:
[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1273&par\[lang\]=C](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1273&par[lang]=C)
28. *Jihočeský kraj připravuje projekt přeshraniční spolupráce zdravotnických zařízení*.
[on-line]. [cit. 28.07.2011]. Dostupné z WWW:
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/58466-jihocesky-kraj-pripravuje-projekt-preshranicni-spoluprace-zdravotnickych-zarizeni/>
29. *Interreg IIIA ČR – Rakousko*. Strukturální fondy EU, 2011. [on-line]. [cit.
25.08.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi/Interreg-IIIA-CR-Rakousko>
30. *Charakteristika kraje*. [on-line]. [cit. 26.08.2011]. Dostupné z WWW:
http://www.cbudejovice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje
31. *Program rozvoje Jihočeského kraje*. [on-line]. [cit. 26.08.2011]. Dostupné
z WWW: http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5Bid_v%5D=710&par%5Blang%5D=
32. *Operační program doprava*. Ředitelství silnic a dálnic ČR. [on-line]. 2011. [cit.
26.08.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.silnice.info/opd.php>. Cit. 2011-08-29

12 Seznam tabulek, grafů a obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1: Hustota obyvatelstva v jednotlivých krajích

Tabulka 2: Demografické ukazatele Jihočeského kraje

Tabulka 3: Rozdělení obyvatelstva podle jejich pobytu ve městě nebo na venkově (v%)

Tabulka 4: Silnice I. třídy v Jihočeském kraji (km silnic na 100 km² rozlohy)

Tabulka 5: Silnice II. třídy v Jihočeském kraji (km silnic na 100 km² rozlohy)

Tabulka 6: Silnice III. třídy v Jihočeském kraji (km silnic na 100 km² rozlohy)

Tabulka 7: : Vybrané ukazatele občanské vybavenosti 2007 (v%)

Tabulka 8: Zdravotnická zařízení v Jihočeském kraji 2009

Tabulka 9: Občanská vybavenost v oblasti kultury (2007)

Tabulka 10: Rozdělení půdy Jihočeského kraje v roce 2009 (v %)

Tabulka 11: Procentuální rozdělení nezemědělské půdy v Jihočeském kraji

Tabulka 12: Procentuální rozdělení nezemědělské půdy v Jihočeském kraji

Tabulka 13: Ekonomická aktivita obyvatelstva v JČK 2007 až 2009 (v tis. osob)

Tabulka 14: Nezaměstnanost v jednotlivých okresech Jihočeského kraje 2009

Tabulka 15: Zaměstnaní podle odvětví v letech 2007 až 2009 (v %)

Tabulka 16: Počet domácích hostů podle krajů ve 2. polovině 2010

Seznam grafů

Graf 1: Obyvatelstvo Jihočeského kraje podle věku (k 31. 12. 2010)

Graf 2: Rozdělení obyvatelstva JČK podle ekonomické aktivity (k 31. 12. 2010)

Graf 3: Narození a zemřelí v Jihočeském kraji v letech 1993 až 2010

Seznam obrázků

Obrázek 1: Postup přípravy dokumentů na využívání strukturálních fondů